J.P.

15 రోజులలో
సంస్కృత భాష

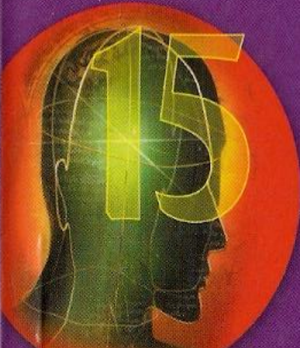

తెలుగు తెలిసిన ప్రతివారు అదనంగా,
అతి సరళంగా నేర్చుకొని మాట్లాడగలరు

జె.పి.
15 రోజుల్లో సంస్కృత భాష

జె.పి. ఎకడమిక్ సిరీస్

జె.పి. పబ్లికేషన్స్
Opp. హోటల్ ఇలాపురం,
గాంధీనగర్, విజయవాడ-3
ఫోన్: 627484, 437484

J.P. PADIHENU ROJULLO SAMSKRUTAM BHASHA

© PUBLISHERS

FIRST EDITION : *November 2002*

PAGE MAKERS : *VISWA DIGITALS*
Annapurna devi Street,
Gandhinagar, Vijayawada - 3
Ph. 400 023

COVER DESIGN : *A. Giridhar*

PRINTED AT : SRI MAHALAKSHMI Offset Printers & Binders, Vijayawada-2.

PUBLISHED BY : **J.P. PUBLICATIONS**
Opp. Hotel Ilapuram, Gandhinagar,
Vijayawada- 520 003.

Price Rs. : 15/-

పాఠకులకు మేము 15 రోజుల్లో సంస్కృత భాష పుస్తకాన్ని మీకు అక్షరములు, అచ్చులు, హల్లులు, గుణింతాలు, పదాలు, సంభాషణలు ఇవ్వడం జరిగింది. కొంత భాగం సంస్కృత ఉచ్చారణ దానికి తెలుగు అర్థములు ఇచ్చాము. మీరు నేర్చుకున్న సంస్కృత లిపి వ్రాసి మీరు ఎంతవరకు నేర్చుకున్నారో మీరే నిర్ణయించుకోండి.

మొదటి పాఠము

అచ్చులు

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ

ऌ ए ऐ ओ औ अं अः

హల్లులు

क ख ग घ ङ

च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण

त थ द ध न प फ ब भ म

य र ल व श स

ष ह ळ क्ष त्र ज्ञ

अचः - అచ్చులు

అ	ఆ	ఇ	ఈ	ఉ	ఊ	ఋ	ౠ
अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ
	ఏ	ఐ	ఓ	ఔ	అం	అః	
ऌ	ए	ऐ	ओ	औ	अं	अः	

हलः - హల్లులు

క	ఖ	గ	ఘ	ఙ
क	ख	ग	घ	ङ
చ	ఛ	జ	ఝ	ఞ
च	छ	ज	झ	ञ
ట	ఠ	డ	ఢ	ణ
ट	ठ	ड	ढ	ण
త	థ	ద	ధ	న
त	थ	द	ध	न
ప	ఫ	బ	భ	మ
प	फ	ब	भ	म

య	ర	ల	వ
य	र	ल	व
శ	ష	స	హ
श	ष	स	ह
ళ	క్ష	త్ర	జ్ఞ
ळ	क्ष	त्र	ज्ञ

స్వర చిహ్నములు

ఆ	ా	ा	దీర్ఘము
ఇ	ి	ि	గుడి
ఈ	ీ	ी	గుడి దీర్ఘము
ఉ	ు	ु	కొమ్ము
ఊ	ూ	ू	కొమ్ము దీర్ఘము
ఋ	ృ	ृ	సుడి
ఏ	ే	े	ఏత్వము
ఐ	ై	ै	ఐత్వము
ఓ	ో	ो	ఓత్వము
ఔ	ౌ	ौ	ఔత్వము
అం	ం	ं	పూర్ణానుస్వారము
అః	ః	ः	విసర్గము

గుణింతములు - గుణింతాని

క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కే	కై	కో	కౌ	కం	కః
क	का	कि	की	कु	कू	कृ	के	कै	को	कौ	कं	क:
ఖ	ఖా	ఖి	ఖీ	ఖు	ఖూ	ఖృ	ఖే	ఖై	ఖో	ఖౌ	ఖం	ఖః
ख	खा	खि	खी	खु	खू	खृ	खे	खै	खो	खौ	खं	ख:
గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గే	గై	గో	గౌ	గం	గః
ग	गा	गि	गी	गु	गू	गृ	गे	गै	गो	गौ	गं	ग:

ఘ	ఘా	ఘి	ఘీ	ఘు	ఘూ	ఘృ	ఘే	ఘై	ఘో	ఘౌ	ఘం	ఘః
घ	घा	घि	घी	घु	घू	घृ	घे	घै	घो	घौ	घं	घः
ఙ	ఙా	ఙి	ఙీ	ఙు	ఙూ	ఙృ	ఙే	ఙై	ఙో	ఙౌ	ఙం	ఙః
ङ	ङा	ङि	ङी	ङु	ङू	ङृ	ङे	ङै	ङो	ङौ	ङं	ङः
చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ	చే	చై	చో	చౌ	చం	చః
च	चा	चि	ची	चु	चू	चृ	चे	चै	चो	चौ	चं	चः
ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ	ఛే	ఛై	ఛో	ఛౌ	ఛం	ఛః
छ	छा	छि	छी	छु	छू	छृ	छे	छै	छो	छौ	छं	छः
జ	జా	జి	జీ	జు	జూ	జృ	జే	జై	జో	జౌ	జం	జః
ज	जा	जि	जी	जु	जू	जृ	जे	जै	जो	जौ	जं	जः
ఝ	ఝా	ఝి	ఝీ	ఝు	ఝూ	ఝృ	ఝే	ఝై	ఝో	ఝౌ	ఝం	ఝః
झ	झा	झि	झी	झु	झू	झृ	झे	झै	झो	झौ	झं	झः
ఞ	ఞా	ఞి	ఞీ	ఞృ	ఞు	ఞూ	ఞే	ఞై	ఞో	ఞౌ	ఞం	ఞః
ञ	ञा	ञि	ञी	ञृ	ञु	ञू	ञे	ञै	ञो	ञौ	ञं	ञः
ట	టా	టి	టీ	టు	టూ	టృ	టే	టై	టో	టౌ	టం	టః
ट	टा	टि	टी	टु	टू	टृ	टे	टै	टो	टौ	टं	टः
ఠ	ఠా	ఠి	ఠీ	ఠు	ఠూ	ఠృ	ఠే	ఠై	ఠో	ఠౌ	ఠం	ఠః
ठ	ठा	ठि	ठी	ठु	ठू	ठृ	ठे	ठै	ठो	ठौ	ठं	ठः
డ	డా	డి	డీ	డు	డూ	డృ	డే	డై	డో	డౌ	డం	డః
ड	डा	डि	डी	डु	डू	डृ	डे	डै	डो	डौ	डं	डः
ఢ	ఢా	ఢి	ఢీ	ఢు	ఢూ	ఢృ	ఢే	ఢై	ఢో	ఢౌ	ఢం	ఢః
ढ	ढा	ढि	ढी	ढु	ढू	ढृ	ढे	ढै	ढो	ढौ	ढं	ढः
ణ	ణా	ణి	ణీ	ణు	ణూ	ణృ	ణే	ణై	ణో	ణౌ	ణం	ణః
ण	णा	णि	णी	णु	णू	णृ	णे	णै	णो	णौ	णं	णः

త	తా	తి	తీ	తు	తూ	తృ	తే	తై	తో	తౌ	తం	తః
त	ता	ति	ती	तु	तू	तृ	ते	तै	तो	तौ	तं	तः
థ	థా	థి	థీ	థు	థూ	థృ	థే	థై	థో	థౌ	థం	థః
थ	था	थि	थी	थु	थू	थृ	थे	थै	थो	थौ	थं	थः
ద	దా	ది	దీ	దు	దూ	దృ	దే	దై	దో	దౌ	దం	దః
द	दा	दि	दी	दु	दू	दृ	दे	दै	दो	दौ	दं	दः
ధ	ధా	ధి	ధీ	ధు	ధూ	ధృ	ధే	ధై	ధో	ధౌ	ధం	ధః
ध	धा	धि	धी	धु	धू	धृ	धे	धै	धो	धौ	धं	धः
న	నా	ని	నీ	ను	నూ	నృ	నే	నై	నో	నౌ	నం	నః
न	ना	नि	नी	नु	नू	नृ	ने	नै	नो	नौ	नं	नः
ప	పా	పి	పీ	పు	పూ	పృ	పే	పై	పో	పౌ	పం	పః
प	पा	पि	पी	पु	पू	पृ	पे	पै	पो	पौ	पं	पः
ఫ	ఫా	ఫి	ఫీ	ఫు	ఫూ	ఫృ	ఫే	ఫై	ఫో	ఫౌ	ఫం	ఫః
फ	फा	फि	फी	फु	फू	फृ	फे	फै	फो	फौ	फं	फः
బ	బా	బి	బీ	బు	బూ	బృ	బే	బై	బో	బౌ	బం	బః
ब	बा	बि	बी	बु	बू	बृ	बे	बै	बो	बौ	बं	बः
భ	భా	భి	భీ	భు	భూ	భృ	భే	భై	భో	భౌ	భం	భః
भ	भा	भि	भी	भु	भू	भृ	भे	भै	भो	भौ	भं	भः
మ	మా	మి	మీ	ము	మూ	మృ	మే	మై	మో	మౌ	మం	మః
म	मा	मि	मी	मु	मू	मृ	मे	मै	मो	मौ	मं	मः
య	యా	యి	యీ	యు	యూ	యృ	యే	యై	యో	యౌ	యం	యః
य	या	यि	यी	यु	यू	यृ	ये	यै	यो	यौ	यं	यः
ర	రా	రి	రీ	రు	రూ	రృ	రే	రై	రో	రౌ	రం	రః
र	रा	रि	री	रु	रू	रृ	रे	रै	रो	रौ	रं	रः

ల	లా	లి	లీ	లు	లూ	లృ	లే	లై	లో	లౌ	లం	లః
ल	ला	लि	ली	लु	लू	लृ	ले	लै	लो	लौ	लं	लः
వ	వా	వి	వీ	వు	వూ	వృ	వే	వై	వో	వౌ	వం	వః
व	वा	वि	वी	वु	वू	वृ	वे	वै	वो	वौ	वं	वः
శ	శా	శి	శీ	శు	శూ	శృ	శే	శై	శో	శౌ	శం	శః
श	शा	शि	शी	शु	शू	शृ	शे	शै	शो	शौ	शं	शः
ష	షా	షి	షీ	షు	షూ	షృ	షే	షై	షో	షౌ	షం	షః
ष	षा	षि	षी	षु	षू	षृ	षे	षै	षो	षौ	षं	षः
స	సా	సి	సీ	సు	సూ	సృ	సే	సై	సో	సౌ	సం	సః
स	सा	सि	सी	सु	सू	सृ	से	सै	सो	सौ	सं	सः
హ	హా	హి	హీ	హు	హూ	హృ	హే	హై	హో	హౌ	హం	హః
ह	हा	हि	ही	हु	हू	हृ	हे	है	हो	हौ	हं	हः
క్ష	క్షా	క్షి	క్షీ	క్షు	క్షూ	-	క్షే	క్షై	క్షో	క్షౌ	క్షం	క్షః
क्ष	क्षा	क्षि	क्षी	क्षु	क्षू	-	क्षे	क्षै	क्षो	क्षौ	क्षं	क्षः
త్ర	త్రా	త్రి	త్రీ	త్రు	త్రూ	త్రృ	త్రే	త్రై	త్రో	త్రౌ	త్రం	త్రః
त्र	त्रा	त्रि	त्री	त्रु	त्रू	त्रृ	त्रे	त्रै	त्रो	त्रौ	त्रं	त्रः
జ్ఞ	జ్ఞా	జ్ఞి	జ్ఞీ	జ్ఞు	జ్ఞూ	జ్ఞృ	జ్ఞే	జ్ఞై	జ్ఞో	జ్ఞౌ	జ్ఞం	జ్ఞః
ज्ञ	ज्ञा	ज्ञि	ज्ञी	ज्ञु	ज्ञू	ज्ञृ	ज्ञे	ज्ञै	ज्ञो	ज्ञौ	ज्ञं	ज्ञः

రెండవ పాఠము

సంఖ్యావాచకాని - సంఖ్యలు

పదము	సంఖ్య	ఉచ్ఛరణ	అర్థము
एकम्	१	ఏకమ్	ఒకటి
द्वे	२	ద్వే	రెండు
तिस्र:	३	తిస్రః	మూడు
चत्वारि	४	చత్వారి	నాలుగు
पञ्च	५	పంచ	ఐదు
षट्	६	షట్	ఆరు
सप्त	७	సప్త	ఏడు
अष्ट	८	అష్ట	ఎనిమిది
नव	९	నవ	తొమ్మిది
दश	१०	దశ	పది
एकादश	११	ఏకాదశ	పదకొండు
द्वादश	१२	ద్వాదశ	పనెండు
त्रयोदश	१३	త్రయోదశ	పదమూడు
चतुर्दश	१४	చతుర్దశ	పదునాలుగు
पञ्चदश	१५	పంచదశ	పదుహేను
षोढश	१६	షోడశ	పదహారు
सप्तदश	१७	సప్తదశ	పదుహేడు

अष्टादश	१८	అష్టాదశ	పదునెనిమిది
नवदश	१९	నవదశ	పంతొమ్మిది
एकोनविंशतिः		ఏకోనవింశతిః	ఒకటి తక్కువ ఇరవై
विंशतिः	२०	వింశతిః	ఇరువది
एकविंशतिः	२१	ఏకవింశతిః	ఇరవైఒకటి
द्वाविंशतिः	२२	ద్వావింశతిః	ఇరవైరెండు
त्रयोविंशतिः	२३	త్రయోవింశతిః	ఇరవైమూడు
चतुर्विंशतिः	२४	చతుర్వింశతిః	ఇరవైనాలుగు
पञ्चविंशतिः	२५	పంచవింశతిః	ఇరవైఐదు
षड्विंशतिः	२६	షడ్వింశతిః	ఇరవైఆరు
सप्तविंशतिः	२७	సప్తవింశతిః	ఇరవైఏడు
अष्टविंशतिः	२८	అష్టవింశతిః	ఇరవైఎనిమిది
नवविंशतिः	२९	నవవింశతిః	ఇరవైతొమ్మిది
एकोनत्रिंशत्	२९	ఏకోనత్రింశత్	ఒకటి తక్కువ ముప్పై
त्रिंशत्	३०	త్రింశత్	ముప్పై
चत्वारिंशत्	४०	చత్వారింశత్	నలభై
पञ्चाशत्	५०	పంచాశత్	యాభై
षष्ठिः	६०	షష్ఠిః	అరవై

सप्ततिः	७०	సప్తతిః	డెబ్బై
अशीतिः	८०	అశీతిః	ఎనబై
नवतिः	९०	నవతిః	తొంబై
शतम्	१००	శతమ్	వంద
सहस्रम्	१,०००	సహస్రమ్	వెయ్యి
लक्ष	१,००,०००	లక్ష	లక్ష
कोटि	१,००,००,०००	కోటి	కోటి

वासराः - వాసరాః - వారములు

పదము	ఉచ్ఛరణ	అర్థము
सप्ताहः	సప్తాహః	వారము
दिनः	దినః	రోజు
दिवसः	దివసః	దినము
वर्षः	వర్షః	సంవత్సరము
मासः	మాసః	మాసము, నెల
पक्षः	పక్షః	పక్షము, పదిహేను రోజులు
भानुवासरः	భానువాసరః	ఆదివారము
इन्दुवासरः	ఇందువాసరః	సోమవారము
भौमवासरः	భౌమవాసరః	మంగళవారము
सौम्यवासरः	సౌమ్యవాసరః	బుధవారము

बृहस्पतिवासर:	బృహస్పతివాసరః	గురువారము
शुक्रवासर:	శుక్రవాసరః	శుక్రవారము
भृगुवासर:	భృగువాసరః	
शनिवासर:	శనివాసరః	శనివారము
मन्दवासर:	మందవాసరః	

मासा: - మాసాః - మాసములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
चैत्र:	చైత్రః	చైత్రము
मधुमास:	మధుమాసః	
वैशाख:	వైశాఖః	వైశాఖము
माधवमास:	మాధవమాసః	
ज्येष्ट:	జ్యేష్టః	జ్యేష్ఠము
आषाढ:	ఆషాఢః	ఆషాఢము
श्रावण:	శ్రావణః	శ్రావణము
भाद्रपद:	భాద్రపదః	భాద్రపదము
आश्वयुज:	ఆశ్వయుజః	ఆశ్వీయుజము
कार्तिक:	కార్తికః	కార్తీకము
मार्गशीर्ष:	మార్గశీర్షః	మార్గశిరము
पौष:, पुष्य:	పౌషః, పుష్యః	పుష్యము
माघ:	మాఘః	మాఘము
फाल्गुन:	ఫాల్గునః	ఫాల్గుణము

ऋतवः - ఋతవః - ఋతువులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
वसन्तः	వసంతః	వసంతఋతువు
ग्रीष्मः	గ్రీష్మః	గ్రీష్మఋతువు
प्रावृट्	ప్రావృట్ః	వర్షఋతువు
शरदृतुः	శరదృతుః	శరదృతువు
हेमन्तः	హేమంతః	హేమంతఋతువు
शिशिरः	శిశిరః	శిశిరఋతువు

कालाः - కాలాః - కాలములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
ग्रीष्मकालः	గ్రీష్మకాలః	వేసవికాలము
वर्षाकालः	వర్షాకాలః	వర్షాకాలము
शीताकालः	శీతాకాలః	శీతాకాలము
भूतकालः	భూతకాలః	భూతకాలము
भविष्यत्कालः	భవిష్యత్కాలః	భవిష్యత్కాలము
वर्तमानकालः	వర్తమానకాలః	వర్తమానకాలము

○○○

మూడవ పాఠము

आहारपदार्थाः

ఆహారపదార్థా ఆహారపదార్థములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
भोजनम्	భోజనమ్	భోజనము
शाकम्	శాకమ్	కూర
व्यञ्जनम्	వ్యంజనమ్	పచ్చడి
रसः	రసః	చారు
चोष्यम्	చోష్యమ్	పులుసు
दधिः	దధి	పెరుగు
तक्रम्	తక్రమ్	మజ్జిగ
घृतम्	ఘృతమ్	నెయ్యి
लवणम्	లవణమ్	ఉప్పు
शर्करा	శర్కరా	పంచదార
गुडः	గుడః	బెల్లము
पर्पटः	పర్పటః	అప్పడము
तैलम्	తైలమ్	నూనె
तिन्त्रिणी	తింత్రిణీ	చింతపండు
एरण्डतैलम्	ఏరండతైలమ్	ఆముదము

कुबेरमूलम्	కుబేరమూలమ్	జంతికలు
माषचक्रम्	మాషచక్రమ్	గారె
वटकम्	వటకమ్	వడియము
सर्षप:	సర్షపః	ఆవాలు
सूप:	సూపః	పప్పు
तैतिल:	తైతిలః	పూరీ
कृसर:	కృసరః	పులగము
कौबेरम्	కౌబేరమ్	అంబలి
क्वथितम्	క్వథితమ్	సాంబారు

शरीरावयवा:

శరీరావయవాః - శరీరావయవములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
नासिका	నాసికా	ముక్కు
औष्ठम्	ఓష్ఠమ్	పెదవి
दन्ता:	దంతాః	దంతములు
शिर:	శిరః	తల
केश:	కేశః	కేశము, వెంట్రుక
ललाट:	లలాటః	నొసట
पृष्ठ:	పృష్ఠః	వీపు
हनु:	హనుః	దవడ

मुखम्	ముఖమ్	నోరు
उदरम्	ఉదరమ్	కడుపు
नाभि:	నాభిః	బొడ్డు
ऊरू	ఊరూ	తొడ
भ्रू:	భ్రూః	కనుబొమలు
अक्षि:	అక్షిః	కన్ను
जिह्वा	జిహ్వా	నాలుక
कपोल:	కపోలః	చెంప
ग्रीवा	గ్రీవా	మెడ
कण्ठ:	కంఠః	గొంతు
श्रोत्रम्	శ్రోత్రమ్	చెవి
श्मश्रू:	శ్మశ్రూః	మీసము
पक्ष्म	పక్ష్మ	రెప్ప
कनीनिका	కనీనికా	కంటిపాప
चुबुकम्	చుబుకమ్	గడ్డము
भुज:	భుజః	భుజము
कर:	కరః	చేయి
कूर्पर:	కూర్పరః	మోచేయి
करतलम्	కరతలమ్	అరచేయి
मध्यमा	మధ్యమా	మధ్యవ్రేలు

अनामिका	అనామికా	ఉంగరపువ్రేలు
कनिष्ठिका	కనిష్ఠికా	చిటికినవ్రేలు
जङ्घा	జంఘా	పిక్క
अङ्कः	అంకః	ఒడి
पादः	పాదః	కాలు
जानुनी	జానునీ	మోకాలు
कटिः	కటిః	నడుము
त्वक्	త్వక్	చర్మము
तर्जनी	తర్జనీ	చూపుడువ్రేలు

धान्यानि - ధాన్యాని - ధాన్యములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
लवङ्गम्	లవంగమ్	లవంగము
मरिचाः	మరిచాః	మిరియాలు
मेन्थी	మేంథీ	మెంతులు
हिङ्गुः	హింగుః	ఇంగువ
कर्पूरम्	కర్పూరమ్	కర్పూరము
काश्मीरजन्म	కాశ్మీరజన్మ	కుంకుమపువ్వు
जातिपत्रिकाः	జాతిపత్రికాః	జాపత్రి
वितुन्नकम्	వితున్నకమ్	ధనియాలు
चणकाः	చణకాః	శనగలు

सर्षपाः	సర్షపాః	ఆవాలు
गोधूमाः	గోధూమాః	గోధుమలు
तण्डुलाः	తండులాః	బియ్యము
आढकाः	ఆఢకాః	కందులు
मुद्गाः	ముద్గా	పెసలు
माषाः	మాషాః	మినుములు
जीरकम्	జీరకమ్	జీలకర్ర
एला	ఏలా	ఏలక్కాయ

पत्रशाकाः - పత్రశాకాః - ఆకుకూరలు

పదము	**ఉచ్చరణ**	**అర్థము**
उपोदकी	ఉపోదకీ	బచ్చలి
जीवा	జీవా	పాలకూర
सुरभिच्छदः	సురభిచ్ఛదః	కరివేపాకు
मत्स्याक्षी	మత్స్యాక్షీ	పొన్నగంటికూర
कचूवरः	కచూవరః	గోంగూర
काकमाची	కాకమాచీ	కామంచికూర
अत्याम्लपर्णाः	అత్యామ్లపర్ణాః	పుల్లబచ్చలి
कुस्तुम्बरी	కుస్తుంబరీ	కొత్తిమీర
हिंमोचिका	హింమోచికా	చిలుకతోటకూర
वनवास्तुकः	వనవాస్తుకః	కొయ్యతోటకూర

నాలుగవ పాఠము

वृक्षाः - వృక్షాః - చెట్లు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
माची	మాచీ	మాచికాయ చెట్టు
दूर्वा	దూర్వా	గఱిక
कपित्थः	కపిత్థః	వెలగ
गुल्मः	గుల్మః	పొద
निम्बः	నింబః	వేప
कुशः	కుశః	దర్భ
घासः	ఘాసః	పచ్చిగడ్డి
वेणुः	వేణుః	వెదురు
आमलकः	ఆమలకః	ఉసిరిక
जम्बू	జమ్బూ	నేరేడు
निकुञ्जः	నికుంజః	పొదరిల్లు
काण्डः	కాండః	కాండము
शिफा	శిఫా	ఊడ
किञ्जल्कः	కింజల్కః	పుప్పొడి
शाल्मली	శాల్మలీ	బూరగ
विष्णुक्रान्ता	విష్ణుక్రాన్తా	విష్ణుక్రాంత

बृहज्जम्बीर:	బృహజ్జంబీరః	దబ్బ
मधूक:	మధూకః	ఇప్ప
अर्क:	అర్కః	జిల్లేడు
भृङ्गराज:	భృంగరాజః	గుంటగలగర
कदम्ब:	కదంబః	కడిమి
अश्वत्थ:	అశ్వత్థః	రావి
अर्जुन:	అర్జునః	మద్ది
स्कन्ध:	స్కంధః	బోదె
शाखा	శాఖా	కొమ్మ
अपामार्ग:	అపామార్గః	ఉత్తరేణి
तुलसी	తులసీ	తులసి
ताल:	తాలః	తాటి
तृणम्	తృణమ్	గడ్డి
अरिष्ठ:	అరిష్ఠః	కుంకుడు
आम्र:	ఆమ్రః	మామిడి
लता	లతా	తీగ
चिंचा	చించా	చింత
बदरी	బదరీ	రేగు
बर्बर:	బర్బరః	తుమ్మ
पलाश:	పలాశః	మోదుగ

पर्कटी	పర్కటీ	జువ్వి
शमी	శమీ	జువ్వి
वृन्तम्	వృన్తమ్	తొడిమ
दलम्	దళమ్	రేకు
अङ्कुर:	అంకురః	మొలక
बीजम्	బీజమ్	విత్తనము
वट:	వటః	మఱ్ఱి
वराटक:	వరాటకః	విత్తనాలకోశము

फलानि - ఫలాని - పండ్లు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
नारंग:	నారంగః	నారింజ
पनस:	పనసః	పనస
नारिकेल:	నారికేలః	కొబ్బరికాయ
मधुकर्कटी	మధుకర్కటీ	బొప్పాయి
सेवम्	సేవమ్	ఏపిల్
अनास:	అనాసః	అనాస
भल्लातकम्	భల్లాతకమ్	జీడికాయ
कदली	కదలీ	అరటిపండు
जामी	జామీ	జామకాయ
चूतम्	చూతమ్	మామిడిపండు

द्राक्षा	ద్రాక్షా	ద్రాక్ష
आमलकम्	ఆమలకమ్	ఉసిరికాయ
दाडिमी	దాడిమీ	దానిమ్మ

पुष्पाणि - పుష్పాణి - పువ్వులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
कुरवकम्	కురవకమ్	గోరింట (ఎఱ్ఱనిది)
अम्बष्टम्	అంబష్టమ్	అడవిమల్లె
पाटलम्	పాటలమ్	గులాబీ
सेवन्तिका	సేవన్తికా	చామంతి
मरुवकम्	మరువకమ్	మరువము
प्रतापन:	ప్రతాపనః	తెల్లమందారము
नवमल्लिका	నవమల్లికా	విరజాజి
नक्षत्रसेवन्तिका	నక్షత్రసేవంతికా	నక్షత్రచేమంతి
जपा	జపా	మందార
जाती	జాతీ	జాజి
सूर्यकान्ति:	సూర్యకాన్తిః	పొద్దుతిరుగుడు
मालती	మాలతీ	మాలతి
वकुलम्	వకులమ్	పొగడ
कमलम्	కమలమ్	తామర
कुरण्टकम्	కురంటకమ్	పచ్చగోరింట

सिताम्भोजम्	సితాంభోజమ్	తెల్ల తామర
पारिजातम्	పారిజాతమ్	పారిజాతము
शङ्खपुष्पम्	శంఖపుష్పమ్	శంఖుపువ్వు
करवीरम्	కరవీరమ్	గన్నేరు
नलिनम्	నలినమ్	లిల్లీ
शेफालिका	శేఫాలికా	వావిలి
पुन्नागम्	పున్నాగమ్	పొన్నపువ్వు
कर्णिकारम्	కర్ణికారమ్	కొండగోగు
बन्धूकम्	బంధూకమ్	మంకెన
मन्दारम्	మందారమ్	మందారము
कोविदारम्	కోవిదారము	దేవకాంచనము
स्थलपद्मम्	స్థలపద్మమ్	మెట్టితామర
नागमल्ली	నాగమల్లీ	నాగమల్లి
चम्पकम्	చంపకమ్	సంపెంగ
कुन्दम्	కుందం	మల్లె
पुष्पमञ्जरी	పుష్పమంజరీ	పూలవెన్ను
जातीसुमम्	జాతీసుమం	సన్నజాజి
गुच्छपुष्पम्	గుచ్ఛపుష్పమ్	బంతి
केतकी	కేతకీ	మొగలి
पीतकरवीरम्	పీతకరవీరమ్	పచ్చగన్నేరు

गुच्छमन्दारम्	గుచ్ఛమన్దారమ్	ముద్దమందారము
शिरीषम्	శిరీషమ్	దిరిశనపువ్వు
उत्पलम्	ఉత్పలమ్	కలువపువ్వు
अम्भोजम्	అంభోజమ్	తామర
कुशेशयम्	కుశేశయమ్	నూరువరహాలు

వాహనములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
धूमशकट:	ధూమశకటః	రైలు, పొగబండి
वृषभशकट:	వృషభశకటః	ఎద్దుబండి
शकट:	శకటః	బండి
लोकयानम्	లోకయానమ్	బస్సు
द्विचक्रिका	ద్విచక్రికా	సైకిలు
त्रिचक्रिका	త్రిచక్రికా	ఆటో, రిక్షా
अश्वशकट:	అశ్వశకటః	గుఱ్ఱపుబండి
नगरयानम्	నగరయానమ్	సిటీబస్సు
विमान:	విమానః	విమానము
शिबिका	శిబికా	పల్లకి
द्रुतयानम्	ద్రుతయానం	ఎక్స్‌ప్రెస్
महानौका	మహానౌకా	ఓడ
निस्थानम्	నిస్థానమ్	స్టేషన్

ఐదవ పాఠము

కొలతలు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
उन्नत:	ఉన్నతః	ఎత్తు
अधिकम्	అధికమ్	ఎక్కువ
कनिष्ठ	కనిష్ఠ	చిన్న
ह्रस्व:	హ్రస్వః	పొట్టి
भार:	భారః	బరువు
उन्नत:	ఉన్నతః	పొడుగు
किञ्चित्	కించిత్	కొంచెము, తక్కువ
ज्येष्ठ:	జ్యేష్ఠ	పెద్ద

लोहानि - లోహాని - లోహములు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
अभ्रकम्	అభ్రకమ్	అభ్రకము
अय:	అయః	ఇనుము
पित्तलम्	పిత్తలమ్	ఇత్తడి
रजतम्	రజతమ్	వెండి
पीतलोहम्	పీతలోహమ్	షత్తు
गन्धक:	గంధకః	గంధకము
काच:	కాచః	గాజు

लोहसार:	లోహసారః	ఉక్కు
ताम्रम्	తామ్రమ్	రాగి
सीसम्	సీసమ్	సీసము
सुवर्णम्	సువర్ణమ్	బంగారము

कीटा: - కీటాః - పురుగులు

जन्तव: - జంతవః - జంతువులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
अज:	అజః	మేక
गोधिका	గోధికా	బల్లి
सरटु:	సరటుః	తొండ
गर्दभ:	గర్దభః	గాడిద
मार्जार:	మార్జారః	పిల్లి
सिंह:	సింహః	సింహము
व्याघ्र:	వ్యాఘ్రః	పులి
शतपदी	శతపదీ	కాళ్ళజర్రి
शम्बूक:	శమ్బూకః	నత్తగుల్ల
मृग:	మృగః	జింక
कूर्म:	కూర్మః	తాబేలు
सूकर:	సూకరః	పంది
जम्बुक:	జంబుకః	నక్క

मर्कट:	మర్కటః	కోతి
शुनक:	శునకః	కుక్క
महिष:	మహిషః	గేదె
ऊर्णनाभि:	ఊర్ణనాభిః	సాలెపురుగు
तैलप:	తైలపః	బొద్దింక
मकर:	మకరః	మొసలి
गज:	గజః	ఏనుగు
गौ:	గౌః (స్త్రీ)	ఆవు
गौ:	గౌః (పుం)	ఎద్దు
शुक्ति:	శుక్తిః	ముత్యపుచిప్ప
किञ्चुलक:	కించులకః	నలికిలపాము
कृमि:	కృమిః	కృమి
कुलीर:	కులీరః	ఎండ్రకాయ
मत्स्य:	మత్స్యః	చేప
अजगर:	అజగరః	పెద్దపాము
फणा	ఫణా	పడగ
मण्डूक:	మండూకః	కప్ప
तिमिङ्गिल:	తిమింగిలః	తిమింగిలము
सर्प:	సర్పః	పాము
महिष:	మహిషః	[illegible]

टर्किकुक्कुट:	టర్కికుక్కుటః	నిప్పుకోడి
चित्ररासभ:	చిత్రరాసభః	కంచరగాడిద
वृक:	వృకః	తోడేలు
मेष:	మేషః	గొఱ్ఱె
नकुल:	నకులః	ముంగిస
शश:	శశః	కుందేలు
सारस:	సారసః	బెబ్బురుపక్షి
हरिण:	హరిణః	లేడి, జింక
सिक्रोड:	చిక్రోడః	ఉడుత
चाष:	చాషః	పాలపిట్ట
जलकुञ्जर:	జలకుంజరః	నీటిఏనుగు
शल्य:	శల్యః	ముళ్ళపంది
तित्तिरि:	తిత్తిరిః	తీతువుపిట్ట
इन्द्रलुप्त:	ఇంద్రలుప్త	పేను
गोनस:	గోనసః	కొండచిలువ
जलव्याल:	జలవ్యాలః	నీళ్ళకొయ్య
कङ्क:	కంకః	రాబందు
गोधा	గోధా	ఉడుము
चातक:	చాతకః	వానకోయిల
सुसुन्दुर:	చుచుందురః	చిట్టెలుక

रक्तपा	రక్తపా	జలగ
खद्योत:	ఖద్యోతః	మిణుగురు పురుగు
मत्कुण	మత్కుణః	నల్లి
गौलि:	గౌలిః	బల్లి

पक्षिण: - పక్షిణః - పక్షులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
द्विरेफ:	ద్విరేఫః	తుమ్మెద
मशक:	మశకః	దోమ
मयूर:	మయూరః	నెమలి
चित्रोष्ट्र	చిత్రోష్ట్రః	జిరాఫీ
बक:	బకః	కొంగ
उलूक:	ఉలూకః	గుడ్లగూబ
मधुमक्षिका	మధుమక్షికా	తేనెటీక
मधुकोश:	మధుకోశః	తేనెతుట్టె
भल्लूक:	భల్లూకః	ఎలుగుబంటు
पिपीलिका	పిపీలికా	చీమ
पुत्तिक:	పుత్తికః	రెక్కలచీమ
खड्गी	ఖడ్గీ	ఖడ్గమృగము
चित्रक:	చిత్రకః	చిరుతపులి
गरुड:	గరుడః	గరుడుడు

कुक्कुट:	కుక్కుటః	కోడి
काक:	కాకః	కాకి
कोकिल:	కోకిలః	కోకిల
कपोत:	కపోతః	పావురము
गृध्र:	గృధ్రః	గ్రద్ద
मक्षिका	మక్షికా	ఈగ
चटक:	చటకః	పిచ్చుక
हंस:	హంసః	హంస
कादम्ब:	కాదమ్బః	బాతు
शुक:	శుకః	చిలుక
मूषक:	మూషకః	ఎలుక
दावाघाट:	దావాఘాటః	వడ్రంగిపిట్ట
चित्रपतङ्ग:	చిత్రపతంగః	సీతాకోకచిలుక
श्येन:	శ్యేనః	డేగ
उष्ट्र	ఉష్ట్రః	ఒంటె
जतुका	జతుకా	గబ్బిలము

कर्मकरा: - కర్మకరాః - వృత్తిపనివారు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
प्राड्विवाक:	ప్రాడ్వివాకః	లాయరు
भृत्य:	భృత్యః	సేవకుడు

उपाध्याय:	ఉపాధ్యాయః	ఉపాధ్యాయుడు
मालाकार:	మాలాకారః	దండలుఅల్లువాడు
गायक:	గాయకః	పాటగాడు
स्वर्णकार:	స్వర్ణకారః	కంసాలి
सैरन्ध्री	సైరంధ్రీ	పూలుగుచ్చుస్త్రీ
उद्यानपाल:	ఉద్యానపాలః	తోటమాలి
लेपक:	లేపకః	రంగులువేయువాడు
वाग्मी	వాగ్మీ	వక్త
मौरजिक:	మౌరజికః	ఉప్పువాయించువాడు
वागुरिक:	వాగురికః	జాలరి
प्रेक्षक:	ప్రేక్షకః	ప్రేక్షకుడు
वर्धकि:	వర్ధకిః	వడ్రంగి
रजक:	రజకః	చాకలి
नापित:	నాపితః	మంగలి
कुलाल:	కులాలః	కుమ్మరి
चित्रकार:	చిత్రకారః	చిత్రకారుడు
वृत्तिकार:	వృత్తికారః	వృత్తికారుడు
शाकटिक:	శాకటికః	బండివాడు
अवचायक:	అవచాయకః	కోయవాడు
दूत:	దూతః	దూత

पुरोहित:	పురోహితః	పురోహితుడు
विदूषक:	విదూషకః	హాస్యగాడు
राजा	రాజా	రాజు
आश्विक:	ఆశ్వికః	రౌతు
शिल्पी	శిల్పీ	శిల్పి
कर्मकर:	కర్మకరః	కూలివాడు
कर्मार:	కర్మారః	కమ్మరి
रचयिता	రచయితా	రచయిత
विमर्शक:	విమర్శకః	విమర్శకుడు
मान्त्रिक:	మాన్త్రికః	మాంత్రికుడు
लेपक:	లేపకః	మేస్త్రీ
ज्यौतिषिक:	జౌతిషికః	జ్యోతిష్కుడు
राज्ञी	రాజ్ఞీ	రాణి
कलाकार:	కలాకారః	కళాకారుడు
नट:	నటః	నటుడు
वार्ताहर:	వార్తాహరః	పోస్ట్‌మాన్
जाबाल:	జాబాలః	మేకలుమేపువాడు
सेनाधिपति:	సేనాధిపతిః	సేనాపతి
चर्मकार:	చర్మకారః	చెప్పులు కుట్టువాడు

ఆరవ పాఠము

रुचय: - రుచయః - రుచులు

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
पुंलिङ्ग	పుంలింగే	పుంలింగంలో
आम्लम्	ఆమ్లమ్	పులుపు
तिक्तम्	తిక్తమ్	చేదు
स्त्रीलिङ्ग	స్త్రీలింగే	స్త్రీలింగంలో
मधुरा	మధురా	తీపి
आम्ला	ఆమ్లా	పులుపు
कट्वी	కట్వీ	కారము
लवणम्	లవణమ్	ఉప్పు
कटु	కటు	కారము
कषायम्	కషాయమ్	వగరు
मधुरम्	మధురమ్	తీపి

स्त्रीलिङ्ग - స్త్రీలింగే - స్త్రీలింగం

ఏకవచనము

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
कियती	కియతీ	ఎంతటి ఆమె
कियात्	కియత్	ఎంతటిది

काम्	కామ్	ఎవరిని
कियान्	కియాన్	ఎంతవాడు
पाक:	పాకః	వంట
कया	కయా	ఎవరిచేత
कस्यै	కస్యై	ఎవరికొఱకు
कस्या:	కస్యాః	ఎవరివలన
कस्या:	కస్యాః	ఎవరియొక్క
कस्याम्	కస్యామ్	ఎవరియందు
एतादृश:	ఏతాదృశః	ఇటువంటి
नृप:	నృపః	రాజు
का	కా	ఎవరు / ఎవతె

समय: - సమయః - సమయము

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
एकवादनम्	ఏకవాదనమ్	ఒంటిగంట
द्विवादनम्	ద్వివాదనమ్	రెండుగంటలు
त्रिवादनम्	త్రివాదనమ్	మూడుగంటలు
चतुर्वादनम्	చతుర్వాదనమ్	నాలుగుగంటలు
पञ्चवादनम्	పంచవాదనమ్	ఐదుగంటలు
षड्वादनम्	షడ్వాదనమ్	ఆరుగంటలు
सप्तवादनम्	సప్తవాదనమ్	ఏడుగంటలు

अष्टवादनम्	అష్టవాదనమ్	ఎనిమిదిగంటలు
नववादनम्	నవవాదనమ్	తొమ్మిదిగంటలు
दशवादनम्	దశవాదనమ్	పదిగంటలు
एकादश वादनम्	ఏకాదశవాదనమ్	పదకొండుగంటలు
द्वादश वादनम्	ద్వాదశవాదనమ్	పన్నెండుగంటలు
सपाद	సపాద	పావు (తోకూడిన)
सार्थ	సార్థ	అర (తోకూడిన)
ऊन	ఊన	తక్కువ
पाद	పాద	పావు
पादोन	పాదోన	పావు తక్కువ
सपाद पञ्चवादनम्	సపాదపఞ్చవాదనమ్	ఐదుంపావు
सार्थनववादनम्	సార్థనవవాదనమ్	తొమ్మిదిన్నర
पादोन द्वादशवादनम्	పాదోనద్వాదశ వాదనమ్	పావు తక్కువ పన్నెండు

प्रश्नार्थकानि - ప్రశ్నార్థకాని - ప్రశ్నార్థకములు

పదము	**ఉచ్చరణ**	**అర్థము**
		(ఏకవచనము)
कः (पुं)	కః (పుం)	ఎవడు / ఎవరు
का (स्त्री)	కా (స్త్రీ)	ఎవతె / ఎవరు
कम्	కమ్	ఎవనిని / ఎవరిని

कस्मै	కస్మై	ఎవరికొఱకు
कस्मात्	కస్మాత్	ఎవనివలన
कस्य	కస్య	ఎవరియొక్క
काः	కాః	ఎవరు
कान्	కాన్	ఎవరిని
कैः	కైః	ఎవరిచేత
केभ्यः	కేభ్యః	ఎవరివలన
केषाम्	కేషామ్	ఎవరియొక్క
केषु	కేషు	ఎవరియందు

पदानुक्रमणिका

పదానుక్రమణికా - పదానుక్రమణిక

పదము	ఉచ్చరణ	అర్థము
मित्रम्	మిత్రమ్	స్నేహితుడు
स्नेहितः	స్నేహితః	స్నేహితుడు
जनकः	జనకః	తండ్రి
हरिः	హరిః	విష్ణువు
जननी	జననీ	తల్లి
वाहनम्	వాహనమ్	వాహనము
रामः	రామః	రాముడు
कथम्	కథమ్	ఎట్లు

शम्भूः	శంభుః	శివుడు
समीपे	సమీపే	దగ్గర
प्रकोष्ठम्	ప్రకోష్ఠమ్	గది
गृहम्	గృహమ్	ఇల్లు
दूरे	దూరే	దూరముగా
आकाशः	ఆకాశః	ఆకాశము
वायुः	వాయుః	గాలి
रूप्यकम्	రూప్యకమ్	రూపాయి
नरः	నరః	మానవుడు
बीजः	బీజః	విత్తనము.
सुवासकम्	సువాసకమ్	పౌడరు
दन्तकूर्चः	దంతకూర్చః	బ్రష్
चषकः	చషకః	గ్లాసు
फलम्	ఫలమ్	కాయ / పండు
पुष्पम्	పుష్పమ్	పువ్వు
वस्त्रम्	వస్త్రమ్	వస్త్రము
हस्तः	హస్తః	చెయ్యి
युतकम्	యుతకమ్	చొక్కా
करवस्त्रम्	కరవస్త్రమ్	చేతిరుమాలు
कोशः	కోశః	జేబు

तडाग:	తడాగః	చెఱువు
अग्नि:	అగ్నిః	నిప్పు
ऊरुकम्	ఊరుకమ్	పాంటు
दर्पण:	దర్పణః	అద్దము
नखरञ्जनी	నఖరంజనీ	గోళ్ళరంగు
अस्तु	అస్తు	సరే
दन्तधावनम्	దంతధావనమ్	పండ్లుతోముట
पाठ:	పాఠః	పాఠము
तत्	తత్	అది
भोजनम्	భోజనమ్	భోజనము
दन्तचूर्णम्	దంతచూర్ణమ్	పండ్లపొడి
एतत्	ఏతత్	ఇది
प्रात:स्मरणम्	ప్రాతఃస్మరణమ్	ప్రాతఃస్మరణము
अल्पाहार:	అల్పాహారః	అల్పాహారము
वित्तकोश:	విత్తకోశః	బ్యాంకు
क्रीडाङ्गणम्	క్రీడాంగణమ్	ఆటస్థలము
कङ्कतम्	కంకతమ్	దువ్వెన
प्रात:काल:	ప్రాతఃకాలః	ఉదయము
मध्याह्न:	మధ్యాహ్నః	మధ్యాహ్నము

ఏడవ పాఠము

वाक्यनिर्माणम्

వాక్యనిర్మాణమ్ - వాక్యనిర్మాణము

बान्धवाः नगरे सन्ति।
బాంధవాః నగరే సన్తి.
బంధువులు నగరమునందు ఉన్నారు.

माता गृहे अस्ति।
మాతా గృహే అస్తి.
అమ్మ ఇంటియందు ఉన్నది.

अग्रजा पाठशालां गतवती।
అగ్రజా పాఠశాలాం గతవతీ.
అక్క పాఠశాలకు వెళ్ళినది.

पिता कार्यालयं गतवान्।
పితా కార్యాలయం గతవాన్.
తండ్రి కార్యాలయమునకు వెళ్ళెను.

शिष्यः गुरुं नमति।
శిష్యః గురుం నమతి.
శిష్యుడు గురువునకు నమస్కరించుచున్నాడు.

गुरुः छात्रं पाठं वदति।
గురుః ఛాత్రం పాఠం వదతి.
గురువు విద్యార్థికి పాఠమును చెప్పుచున్నాడు.

हे गौरि ! अत्र आगच्छ।

హే గౌరి! అత్ర ఆగచ్ఛ.

ఓ గౌరీ! ఇక్కడకు రమ్ము.

वाचा शोभते मनुष्य: ।

వాచా శోభతే మనుష్యః.

వాక్కుచేత మానవుడు శోభించగలడు.

रमा संस्कृतं पठति।

రమా సంస్కృతం పఠతి.

రమ సంస్కృతమును చదువుచున్నది.

भ्रमरा: मधुं पिबन्ति।

భ్రమరాః మధుం పిబన్తి.

తుమ్మెదలు తేనెను త్రాగుచున్నవి.

पुस्तकम् कृदरे अस्ति।

పుస్తకమ్ కృదరే అస్తి.

పుస్తకము అలమరయందు ఉన్నది.

दरिद्राय धनं देयम्।

దరిద్రాయ ధనం దేయమ్.

దరిద్రుని కొఱకు ధనము ఇవ్వవలెను.

वारिभि: जना: सिच्यन्ते।

వారిభిః జనాః సిచ్యంతే.

నీటిచే జనులు తడుపబడుచున్నారు.

वृक्षात् फलानि पतन्ति।

వృక్షాత్ ఫలాని పతన్తి.

చెట్టునుండి పండ్లు పడుచున్నవి.

रोगिणे भिषक् औषधं ददाति।

రోగిణే భిషక్ ఔషధం దదాతి.

రోగికొఱకు వైద్యుడు మందును ఇచ్చుచున్నాడు.

बालिका आसन्दिकात् पतति।

బాలికా ఆసన్దికాత్ పతతి.

బాలిక కుర్చీనుండి పడుచున్నది.

नेतरि धीरता वर्तते।

నేతరి ధీరతా వర్తతే.

నాయకునియందు ధీరత్వము ఉన్నది.

मातुः लेखिनी कुत्र अस्ति।

మాతుః లేఖినీ కుత్ర అస్తి.

తల్లియొక్క కలము అక్కడ ఉన్నది.

हस्तस्य भूषणम् दानम्।

హస్తస్య భూషణమ్ దానమ్.

చేతికి దానము అలంకారము.

सम्यक् उपविशन्तु।

సమ్యక్ ఉపవిశన్తు.

చక్కగా కూర్చోండి.

मातरं आह्वय।
మాతరం ఆహ్వాయ.
అమ్మను పిలువు.

मम वस्त्राणि कुत्र वर्तन्ते?
మమ వస్త్రాణి కుత్ర వర్తన్తే?
నాయొక్క వస్త్రములు ఎక్కడ ఉన్నవి?

हे माधवि! सम्यक् पठतिवा?
హే మాధవి! సమ్యక్ పఠతివా?
ఓ మాధవీ! బాగా చదువుచున్నావా?

मातुल: आगच्छतिवा?
మాతులః ఆగచ్ఛతివా?
మామయ్య వచ్చుచున్నాడా?

न आगच्छति।
న ఆగచ్ఛతి.
వచ్చుటలేదు.

रमेश: कुत्र तिष्ठति?
రమేశః కుత్ర తిష్ఠతి?
రమేష్ ఎక్కడ ఉంటున్నాడు?

अस्माकं गृहस्य पुरत: एव।
అస్మాకం గృహస్య పురతః ఏవ.
మాయొక్క ఇంటి ఎదురుగనే.

मया न ज्ञायते।
మయా న జ్ఞాయతే.
నాచే తెలుసుకొనబడలేదు.

गतदिने अहं भवत: गृहं आगच्छम्।
గతదినే అహం భవతః గృహం ఆగచ్ఛమ్.
నిన్నటిరోజున నేను మీ ఇంటికి వచ్చితిని.

भवत: गृहे अतीव कोलाहल: वर्तते।
భవతః గృహే అతీవ కోలాహలః వర్తతే.
మీ ఇంటిలో మిక్కిలి గొడవగా ఉన్నది.

एतत् फलं कुत्रत: आनीतम्?
ఏతత్ ఫలం కుత్రతః ఆనీతమ్?
ఈ పండు ఎక్కడనుండి తేబడినది?

आगमि भानुवासरे अस्माकं गृहं बान्धवा: आगच्छन्ति।
ఆగామి భానువాసరే అస్మాకం గృహం బాంధవాః ఆగచ్ఛన్తి.
వచ్చే ఆదివారమునాడు మా ఇంటికి బంధువులు వచ్చుచున్నారు.

तदर्थं अहं कुत्रापि न गच्छामि।
తదర్థం అహం కుత్రాపి న గచ్ఛామి.
అందువలన నేను ఎక్కడికి వెళ్ళడంలేదు.

मम गृहे बहव: वृक्षा: सन्ति।
మమ గృహే బహవః వృక్షాః సన్తి.
మా ఇంటిలో చాలా చెట్లు ఉన్నవి.

रामायणस्य रचयिता माहाकविः वाल्मीकिः।
రామాయణస్య రచయితా మహాకవిః వాల్మీకిః.
రామాయణముయొక్క రచయిత మహాకవి వాల్మీకి.

रामः सीता लक्ष्मणेन सह अरण्यं अगच्छत्।
రామః సీతా లక్ష్మణేన సహ అరణ్యం అగచ్ఛత్.
రాముడు సీతా లక్ష్మణులతో కూడ అరణ్యమునకు వెళ్ళెను.

मयासाकं कः आगच्छति?
మయాసాకం కః ఆగచ్ఛతి?
నాతోకూడ ఎవరు వచ్చుచున్నారు?

वृक्षान् पोषितुं अतीव श्रमः आवश्यकः।
వృక్షాన్ పోషితుం అతీవ శ్రమః ఆవశ్యకః.
చెట్లను పెంచుటకు మిక్కిలి శ్రమ అవసరము.

यथाकालं भुक्त्वा आरोग्यं रक्षयतु।
యథాకాలం భుక్త్వా ఆరోగ్య రక్షయతు.
వేళతప్పకుండా భుజించి ఆరోగ్యమును రక్షించుకొనుము.

अनुजः दधिं अश्नाति।
అనుజః దధిం అశ్నాతి.
తమ్ముడు పెరుగును తినుచున్నాడు.

शुनकः गृहं रक्षति।
శునకః గృహం రక్షతి.
కుక్క ఇంటిని రక్షించుచున్నది.

सर्वे जना: वकुलवृक्ष छायायां उपविशन्ति।
సర్వే జనాః వకులవృక్ష ఛాయాయాం ఉపవిశన్తి.
జనులంతా పొగడచెట్టు నీడలో కూర్చొనుచున్నారు.

मातुलः पदवीं विरम्य तीर्थयात्रां गन्तुं इच्छति।
మాతులః పదవీం విరమ్య తీర్థయాత్రాం గన్తుం ఇచ్ఛతి.
మామయ్య పదవిని విరమించి తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళుటకు ఇష్టపడుచున్నాడు.

अस्माकं पितृष्वसाया: पुत्र: विश्वविद्यालये कार्यं करोति।
అస్మాకం పితృష్వసాయాః పుత్రః విశ్వవిద్యాలయే కార్య కరోతి.
మా మేనత్త కొడుకు విశ్వవిద్యాలయమునందు పని చేయు చున్నాడు.

तावत् कार्यं कर्तुं अहं न शक्नोमि।
తావత్ కార్య కర్తుం అహం న శక్నోమి.
అంత పని చేయుటకు నేను సమర్థుడనుకాను.

सायं वर्ष: वर्षिष्यति।
సాయం వర్షః వర్షిష్యతి.
సాయంకాలము వర్షము కురియగలదు.

तानि सर्वाणि लवितव्यानि पुष्पाणि।
తాని సర్వాణి లవితవ్యాని పుష్పాణి.
అవి అన్నియు కోయబడవలసిన పుష్పములు.

शकटं शीघ्रं चालय। शीघ्रं गन्तव्यम्।
శకటం శీఘ్రం చాలయ. శీఘ్రం గన్తవ్యమ్.
బండిని త్వరగా నడుపు. తొందరగా వెళ్ళవలసియున్నది.

किञ्चित् जलं आनय। पातुं इच्छामि।
కించిత్ జలం ఆనయ. పాతుం ఇచ్ఛామి.
కొంచెము నీటిని తీసుకొనిరమ్ము. త్రాగుటకు కోరుకొనుచున్నాను.

त्वं मम समीपं न आगच्छ।
త్వం మమ సమీపం న ఆగచ్ఛ.
నీవు నా వద్దకు రావద్దు.

युष्माकं भ्राता गृहे नास्ति वा?
యుష్మాకం భ్రాతా గృహే నాస్తివా?
మీ అన్న ఇంటియందు లేడా?

बाल बालिका: सर्वे रथोत्सवे नाटयं कुर्वन्ति।
బాలబాలికాః సర్వే రథోత్సవే నాట్య కుర్వన్తి.
బాలబాలికలందరు రథోత్సవమునందు నాట్యమును చేయుచున్నారు.

सूर्य: पूर्वस्यां दिशि उदेति।
సూర్యః పూర్వస్యాం దిశి ఉదేతి.
సూర్యుడు తూర్పు దిక్కున ఉదయించుచున్నాడు.

आकाशे बहव: नक्षत्राणि दृश्यन्ते।
ఆకాశే బహవః నక్షత్రాణి దృశ్యన్తే.
ఆకాశమునందు చాలా నక్షత్రములు చూడబడుచున్నవి.

चोर: कारागारे बाधित:।
చోరః కారాగారే బాధితః.
దొంగ కారాగారమునందు బాధింపబడినాడు.

नलः दमयन्तीं वृणाति।
నలః దమయన్తీం వృణాతి.
నలుదు దమయంతిని వరించుచున్నాడు.

शुकः जामीफलं खादति।
శుకః జామీఫలం ఖాదతి.
చిలుక జామపండును తినుచున్నది.

वातायनात् वायुः वाति।
వాతాయనాత్ వాయుః వాతి.
కిటికీనుండి గాలి వీచుచున్నది.

मालाकारः पुष्पान् लुनाति।
మాలాకారః పుష్పాన్ లునాతి.
మాలాకారుడు పూలను కోయుచున్నాడు.

उपाध्यायः यत् वदति तत् श्रध्दया श्रुणु।
ఉపాధ్యాయః యత్ వదతి తత్ శ్రద్ధయా శృణు.
ఉపాధ్యాయుడు ఏది చెప్పుచున్నాడో దానిని శ్రద్ధతో వినుము.

नोचेत् उपाध्यायः ताडयिष्यति।
నోచేత్ ఉపాధ్యాయః తాడయిష్యతి.
లేనిచో ఉపాధ్యాయుడు కొట్టగలడు.

मधूना औषधम् सेवितव्यम्।
మధూనా ఔషధం సేవితవ్యమ్.
తేనెతో ఔషధమును సేవించవలెను.

गौः घ्रासं रोमान्थयति।
గౌః ఘ్రాసం రోమాంధయతి.
గోవు ఎండుగడ్డిని నెమరువేయుచున్నది.

आगामिमासे पञ्चम दिनाङ्के अस्माकं कलाशाला प्रारम्भः भवति।
ఆగామి మాసే పంచమ దినాంకే అస్మాకం కళాశాలా ప్రారంభః భవతి.
వచ్చేనెలలో ఐదవ తేదీన మా కళాశాల ప్రారంభము అగుచున్నది.

कलाशालायाः वार्षिकोत्सवे मम बहूनि उपायनानि आगतानि।
కళాశాలాయాః వార్షికోత్సవే మమ బహూని ఉపాయనాని ఆగతాని.
కళాశాల వార్షికోత్సవంలో నాకు చాలా బహుమతులు వచ్చినవి.

युष्माकं पाठशालायां कति विद्यार्थिन्यः सन्ति?
యుష్మాకం పాఠశాలాయాం కతి విద్యార్థిన్యః సన్తి?
మీయొక్క పాఠశాలలో ఎంతమంది విద్యార్థినులు ఉన్నారు?

लतायाः शिरसि पुष्पमालिका नास्ति। ददातु।
లతాయాః శిరసి పుష్పమాలికా శాస్తి. దదాతు.
లతయొక్క శిరస్సునందు పూలదండలేదు. ఇవ్వుము.

यः अभिनयं करोति सः नटः।
యః అభినయం కరోతి సః నటః.
ఎవడు అభినయమును చేయుచున్నాడో అతడు నటుడు.

या गीतं गायति सा गायिका।
యా గీతం గాయతి సా గాయికా.
ఎవతె పాటను పాడుచున్నదో ఆమె గాయకురాలు.

अध्यापनार्थं उपयुक्तानि वस्तूनि कानि ?
అధ్యాపనార్థం ఉపయుక్తాని వస్తూని కాని?
బోధించుటకు ఉపయోగించవలసిన వస్తువులు ఏవి?

रामकृष्णः जीविकां सम्पादयितुं नगरं गतः।
రామకృష్ణః జీవికాం సంపాదయితుం నగరం గతః.
రామకృష్ణ వృత్తిని (ఉపాధిని) సంపాదించుటకు నగరమునకు వెళ్ళెను.

आञ्जनेयः सुग्रीवस्य अमात्यः।
ఆంజనేయః సుగ్రీవస్య అమాత్యః.
ఆంజనేయుడు సుగ్రీవుని మంత్రి.

सः यदि स्वामिकार्यार्थं आत्मार्पणं कर्तुं इच्छति तर्हि निरन्तरं स्वाभिमानं विहाय सज्जन सेवा करणीयाः।
సః యది స్వామికార్యార్థం ఆత్మార్పణం కర్తుం ఇచ్ఛతి తర్హి నిరంతరం స్వాభిమానం విహాయ సజ్జన సేవా కరణీయా.
అతడు ఒకవేళ స్వామికి ఆత్మార్ణ చేయదలిచినట్లయితే నిరంతరము స్వాభిమానమునమును వదలి సజ్జనులకు సేవ చేయవలసినదే.

यदि क्रीडनार्थं गन्तुं इच्छसि तर्हि इदानीमेव पठ।
యది క్రీడనార్థం గన్తుం ఇచ్ఛసి తర్హి ఇదానీమేవ పఠ.
ఒకవేళ ఆడుకొనుటకు వెళ్ళదలచినట్లైతే ఇప్పుడే చదువు.

○○○

ఎనిమిదవ పాఠము

लोकयान निस्थाने

లోకయాన నిస్థానే - బస్ స్టేషన్‌లో

भवान् कुत्र गच्छति।
భవాన్ కుత్ర గచ్ఛతి.
మీరు ఎక్కడకు వెళ్ళుచున్నారు

अहं भाग्यनगरं गच्छामि।
అహం భాగ్యనగరం గచ్ఛామి.
నేను భాగ్యనగరమునకు వెళ్ళుచున్నాను.

अहमपि भाग्यनगरं एव।
అహమపి భాగ్యనగరం ఏవ.
నేనుకూడ భాగ్యనగనమనకే.

लोकयानं कदा वर्तते?
లోకయానం కదా వర్తతే?
బస్సు ఎప్పుడు ఉన్నది?

सपाद दशा वादने।
సపాద దశ వాదనే.
పదిగంటల పదిహేను నిమిషములకు.

प्रातः कदा गमिष्यामः?
ప్రాతః కదా గమిష్యామః?
ఉదయము ఎప్పుడు వెళ్ళగలము?

पादोन पञ्चवादने गमिष्यामः।
పాదోన పంచవాదనే గమిష్యామః
పావు తక్కువ ఐదు గంటలకు వెళ్ళగలము.

तत्र भवतः के सन्ति?
తత్ర భవతః కేసన్తి ?
అక్కడ మికు ఎవరు ఉన్నారు?

तत्र मम माता पितरौ।
తత్ర మమ మాతాపితరౌ.
అక్కడ నా తల్లిదండ్రులున్నారు.

भवान् अत्र किं करोति?
భవాన్ అత్ర కిం కరోతి ?
మిరు ఇక్కడ ఏమి చేస్తున్నారు ?

अहं अत्र न्यायालये कार्यं करोमि।
అహం అత్ర న్యాయాలయే కార్యం కరోమి.
నేను ఇక్కడ న్యాయాలయమునందు పని చేయుచున్నాను.

भवान् किमर्थं गच्छति?
భవాన్ కిమర్థం గచ్ఛతి?
మీరు ఎందుకు వెళ్ళుచున్నారు ?

तत्र मम कलत्रम् अस्ति।
తత్ర మమ కళత్రమ్ అస్తి.
అక్కడ నా భార్య ఉన్నది.

भवान् अत्र किं करोति।

భవాన్ కిమర్థం గచ్ఛతి?

మీరు ఇక్కడ ఏమి చేయుచున్నారు?

अहं अत्र प्रभुत्व कार्य निर्वहणार्थं आगतम्।

అహం అత్ర ప్రభుత్వ కార్య నిర్వహణార్థం ఆగతమ్.

నేను ఇక్కడకు ప్రభుత్వపు పని నిర్వహించుటకు వచ్చితిని.

भाग्यनगरे भवान् कुत्र वर्तते ?

భాగ్యనగరే భవాన్ కుత్ర వర్తన్తే?

భాగ్యనగరంలో మీరు ఎక్కడ ఉంటున్నారు?

अहं धूमशकट निस्थानस्य पार्श्वत: तिष्ठामि।

అహం ధూమశకట నిస్థానస్య పార్శ్వతః తిష్ఠామి.

నేను రైలుస్టేషనుకు ప్రక్కనే ఉంటున్నాను.

लोकयानम् आगतम्।

లోకయానమ్ ఆగతమ్.

బస్సు వచ్చినది.

त्रिचक्रिका चालकेन सम्भाषणाम्

త్రిచక్రికా చాలకేన సంభాషణమ్

ఆటోవానితో సంభాషణ

भो: । मम त्रिचक्रिकां आरोहय।

భోః! మమ త్రిచక్రికాం ఆరోహయ.

అయ్యా! నా ఆటో ఎక్కించండి.

अहं भवानीपुरं गन्तव्यम्।
అహం భవానీపురం గన్తవ్యమ్.
నేను భవానీపురం వెళ్ళాలి.

आरोह। नेष्यामि।
ఆరోహ, నేష్యామి.
ఎక్కండి, తీసుకొనిపోగలను.

कियत् दातव्यम्?
కియత్ దాతవ్యమ్?
ఎంత ఇవ్వాలి?

पञ्च त्रिंशत् रूप्यकाणि।
పఞ్చ త్రింశత్ రూప్యకాణి.
ముప్పదిఐదు రూపాయలు.

तावत् दातव्यम्वा? किञ्चित् दूरः एव खलु।
తావత్ దాతవ్యమ్వా? కించిత్ దూరః ఏవ ఖలు.
అంత ఇవ్వాలా? కొంచెం దూరమే కదా.

तर्हि त्रिंशत् ददातु।
తర్హి త్రింశత్ దదాతు.
అయితే ముప్పది ఇవ్వండి.

मास्तु। लोकयानेन गमिष्यामि।
మాస్తు, లోకయానేన గమిష్యామి.
వద్దు. బస్సులో వెళ్ళగలను.

विंशति रूप्यकाणि ददातु। भार: अस्तिखलु।

వింశతి రూప్యకాణి దదాతు. భారః అస్తి ఖలు.

ఇరువది రూపాయలు ఇవ్వండి. బరువు ఉన్నది కదా.

अस्तु। भवानीपुरे कुत्र गन्तव्यम्।

అస్తు. భవానీపురే కుత్ర గన్తవ్యమ్.

సరే, భవానీపురంలో ఎక్కడకు వెళ్ళాలి.

तत्र शिवालय: अस्ति खलु। तत्र गन्तव्यम्।

తత్ర శివాలయః అస్తి ఖలు. తత్ర గన్తవ్యమ్.

అక్కడ శివాలయము ఉన్నది కదా. అక్కడకు వెళ్ళాలి.

बान्धवानां गृहम् वा?

బాంధవానాం గృహమ్వా?

బంధువుల ఇంటికా?

नतु बान्धवानां गृहम्। पूजार्थम्।

నతు బాంధవానాం గృహమ్. పూజార్థమ్.

మా బంధువుల ఇంటికి. పూజకొరకు.

परिचय सम्भाषणम्
పరిచయ సంభాషణమ్
పరిచయ సంభాషణము

भवत: नाम किम्? (पुं)

భవతః నామ కిమ్?

మీపేరు ఏమిటి?

मम नाम राजशेखरः।
మమ నామ రాజశేఖరః
నాపేరు రాజశేఖర్.

भवत्याः नाम किम्? (स्त्री)
భవత్యాః నామ కిమ్?
మీ పేరు ఏమిటి?

मम नाम राजेश्वरी।
మమ నామ రాజేశ్వరి.
నా పేరు రాజేశ్వరి.

भवान् किं करोति? (पुं)
భవాన్ కిం కరోతి?
మీరు ఏమి చేయుచున్నారు?

अहं वित्तकोशे कार्यं करोमि।
అహం విత్తకోశే కార్యం కరోమి.
నేను బ్యాంకునందు పని చేయుచున్నాను.

भवती किं करोति? (स्त्री)
భవతీ కిం కరోతి?
మీరు ఏమి చేయుచున్నారు?

अहं पाठशालायां अध्यापिका।
అహం పాఠశాలాయాం అధ్యాపికా.
నేను పాఠశాలయందు ఉపాధ్యాయురాలిని.

भवती किं बोधयति?
భవతీ కిం బోధయతి?
మీరు ఏమి బోధించుచున్నారు.

अहं संस्कृतं अध्यापयामि।
అహం సంస్కృతం అధ్యాపయామి.
నేను సంస్కృతమును బోధించుచున్నాను.

अहं अपि संस्कृतं पठितुं इच्छामि।
అహం అపి సంస్కృతం పఠితుం ఇచ్ఛామి.
నేను కూడ సంస్కృతమును చదువుకోవాలని అనుకుంటున్నాను.

अवश्यम् भवत: अवकाश: लभ्यतेवा?
అవశ్యమ్. భవతః అవకాశః లభ్యతేవా?
తప్పకుండా! మీకు అవకాశము లభిస్తుందా?

यदि इच्छा अस्ति तर्हि अवकाश: लभयते।
యది ఇచ్ఛా అస్తి తర్హి అవకాశః లభ్యతే.
ఒకవేళ కోరిక ఉన్నట్లు అయితే అవకాశము లభిస్తుంది.

मम गुरो: सकाशे पत्रालय शिक्षणं अपि अस्ति।
మమ గురోః సకావే పత్రాలయ శిక్షణం అపి అస్తి.
మా గురువుగారి వద్ద పత్రాలయ శిక్షణము కూడ ఉన్నది?

तत् किम्? किञ्चित् वदतु।
తత్ కిమ్? కించిత్ వదతు.
అది ఏమిటి? కొంచెం చెప్పండి.

पत्रालय द्वारा संस्कृत शिक्षणम्।
పత్రాలయ ద్వారా సంస్కృత శిక్షణమ్.
పోస్టుద్వారా సంస్కృతమును నేర్చుకొనుట.

किमपि धनं प्रेषणीयं वा?
కిమపి ధనం ప్రేషణీయంవా?
ఏమైనను ధనము పంపవలయునా?

मूल्याङ्क व्ययार्थं पञ्चविंशति रूप्यकाणि प्रेषणीयानि।
మూల్యాంక వ్యయార్థం పంచవింశతి రప్యకాణి ప్రేషణీయాని.
స్టాంపుల ఖర్చుకొరకు ఇరువదిఐదు రూపాయలు పంపవలెను.

कति पुस्तकानि प्रेष्यन्ति?
కతి పుస్తకాని ప్రేష్యన్తి?
ఎన్ని పుస్తకములు పంపగలరు?

तिंशत् पुस्तकानि प्रेष्यन्ति।
త్రింశత్ పుస్తకాని ప్రేష్యన్తి.
ముప్పది పుస్తకములను పంపగలరు.

संकेतः ददातु।
సంకేతః దదాతు.
అడ్రసును ఇవ్వండి.

ooo

తొమ్మిదవ పాఠము

औषधानां आपणे

ఔషధానాం ఆపణే - మందుల షాపులో

मम शिरोवेदना अतीव अस्ति। किमपि औषधं ददातु।
మమ శిరోవేదనా అతీవ అస్తి. కిమపి ఔషధం దదాతు.
నాకు తలనొప్పి ఎక్కువగా ఉన్నది. ఏదైనా మందు ఇవ్వండి.

एतत् स्वीकरोतु। क्षणे गमिष्यति।
ఏతత్ స్వీకరోతు. క్షణే గమిష్యతి.
ఇది తీసుకోండి. క్షణంలో పోతుంది.

किं गमिष्यति प्राणः वा?
కిం గమిష్యతి ? ప్రాణః వా?
ఏమి పోతుంది? ప్రాణమా?

किं भोः। तथा सम्भाषणं कुर्वन्ति?
కిమ్భోః దథా సంభాషణం కుర్వన్తి?
ఏమిటండీ. ఆ విధంగా మాట్లాడుచున్నారు.

वेदनाधिक्यत्वात्।
వేదనాధి క్యత్వాత్.
బాధ ఎక్కువగా ఉన్నందువలన.

एतदौषधं नूतनम्।
ఏతదౌషధం నూతనమ్.
ఈ మందు క్రొత్తది.

कथं भवतीति पश्यतु।

కథం భవతీతి పశ్యతు.

ఎట్లా ఉంటుందో చూడండి.

भोः। मम कटिवेदना अस्ति। एकं स्वीकृतम्।

భోః! మమ కటి వేదనా అస్తి! ఏకం స్వీకృతమ్.

అయ్యా, నాకు నడుము నొప్పిగా ఉన్నది. ఒకటి వేసుకున్నాను.

समीचीनं प्रयोजनं भविष्यति कियत्काले।

సమీచీనం ప్రయోజనం భవిష్యతి కియత్కాలే.

మంచి ప్రయోజనము ఉండగలదు కొంచెం సేపటిలోనే.

ఈ వాక్య నిర్మాణ అనంతరం ఈ క్రింద ఇవ్వబడిన కొన్ని సంస్కృత పదాలను అభ్యసించండి.

अन्यानि संस्कृत पदानि

అన్యాని సంస్కృత పదాని

ఇతర సంస్కృత పదములు

उपधानम्	ఉపధానమ్	దిండు
चाय्चूर्णम्	చాయ్‌చూర్ణమ్	టీపొడి
अक्षः	అక్షః	గవ్వ
सुखासनम्	సుఖాసనమ్	పడకకుర్చీ
त्रिपादी	త్రిపాదీ	టీపాయి
ध्वनिमुद्रिका	ధ్వనిముద్రికా	క్యాసెట్

निचोल:	నిచోలః	గౌను
मिश्रकम्	మిశ్రకమ్	మిక్సీ
करण्डक:	కరండకః	డబ్బా
कपाटिका	కపాటికా	బీరువా
ऊर्णिका	ఊర్ణికా	మఫ్లర్
दंशिका	దంశికా	పటకార
वऊरुकम्	ఊరుకమ్	ప్యాంటు
नेयदीप:	నేయదీపః	లాంతరు
बाष्पस्थाली	బాష్పస్థాలీ	కుక్కరు
अर्धोरुकम्	అర్ధోరుకమ్	నిక్కరు
आच्छादनी	ఆచ్ఛాదనీ	దుప్పటి
ादका:	వాదకాః	మేళగాళ్ళు
दण्डदीप:	దణ్ణదీపః	ట్యూబ్‌లైట్
शिरस्त्रम्	శిరస్త్రమ్	టోపీ
अन्तर्युतकम्	అన్తర్యుతకమ్	బనియను
कूपी	కూపీ	సీసా
निर्यास:	నిర్యాసః	జిగురు (గమ్)
यन्त्रसूची	యన్త్రసూచీ	మిషనుసూది
चषकाधानी	చషకాధానీ	సాసరు
युतकम्	యుతకమ్	చొక్కా

दन्तचूर्णम्	దంతచూర్ణమ్	పళ్ళపొడి
भ्राष्ट्रम्	భ్రాష్ట్రమ్	మూకుడు
ईलीलवित्रम्	ఈలీలవిత్రమ్	కత్తిపీట
सञ्चिका	సంచికా	ఫైల్
कटिपट्ट:	కటిపట్టః	బెల్టు
स्वेदकम्	స్వేదకమ్	స్వెట్టరు
उपनेत्रम्	ఉపనేత్రమ్	కళ్ళజోడు
लवित्रम्	లవిత్రమ్	కొడవలి
मुसल:	ముసలః	రోకలి
हैमिका	హైమికా	క్రీము
मापनपट्टिका	మాసనపట్టికా	టేప్
काफीचूर्णम्	కాఫీచూర్ణమ్	కాఫీపొడి
डोलायते	డోలాయతే	ఊగుచున్నాడు
छेदित:	ఛేదితః	కోయబడిన
उघ्दाटयति	ఉద్ఘాటయతి	తెరుచుచున్నాడు
चलचित्त:	చలచిత్తః	చపలచిత్తుడు
बध्नाति	బధ్నాతి	కట్టుచున్నాడు
आशा	ఆశా	ఆశ
चाकचक्यम्	చాకచక్యమ్	చురుకుదనము
स्वत:	స్వతః	తనకుతానుగా

अजानीम	అజానీమ	తెలుసుకొంటిమి
लगति	లగతి	తగులుచున్నది
लविष्यति	లవిష్యతి	కోయగలడు
विक्रीय	విక్రీయ	అమ్మి
पीत:	పీతః	త్రాగబడిన
अनुपदम्	అనుపదమ్	వెంటనే
अवस्था	అవస్థా	అవస్థ
नाथ:	నాథః	భర్త, ప్రభువు
अजानात्	అజానాత్	తెలుసుకొనెను
अट्ट:	అట్టః	వంటచెఱకు
निखनति	నిఖనతి	ప్రాతుచున్నాడు
क्रेष्यति	క్రేష్యతి	కొనగలడు
गृह्णाति	గృహ్ణాతి	తీసుకొను
गृहीत्वा	గృహీత్వా	పుచ్చుకొని
दन्तफेन:	దన్తఫేనః	పేస్టు
उत्पीठिका	ఉత్పీఠికా	మేజాబల్ల
प्रधानाध्यापक:	ప్రధానాధ్యాపకః	హెడ్‌మాష్టరు
ईषत्	ఈషత్	కొంచెము
द्वि:	ద్విః	రెండుసార్లు
चतु:कृत्व:	చతుఃకృత్వః	నాలుగుసార్లు

गङ्गालय:	గంగాలయః	గంగాళము
क्रमश:	క్రమశః	వరుసగా
मूर्ख:	మూర్ఖః	మూర్ఖుడు
आतप:	ఆతపః	ఎండ
आदिकं	ఆదికమ్	మొదలైనవి
दीर्घपीठिका	దీర్ఘపీఠికా	బెంచీ
धूम्र:	ధూమ్రః	పొగ
व्यसनम्	వ్యసనమ్	వ్యసనము
एकवारम्	ఏకవారమ్	ఒకసారి
अभाव:	అభావః	లేకపోవుట
दृढम्	దృఢమ్	గట్టిది
महिष:	మహిషః	దున్నపోతు
बधिर:	బధిరః	చెవిటివాడు
पङ्गु:	పంగుః	కుంటివాడు
त्रि:	త్రిః	మూడుసార్లు
व्दारम्	ద్వారమ్	వాకిలి
पङ्क:	పంకః	బురద
पुरोहित:	పురోహితః	పురోహితుడు
काण:	కాణః	గ్రుడ్డివాడు
मूक:	మూకః	మూగవాడు

शुष्कः	శుష్కః	ఎండిన
अञ्जलिमात्रम्	అంజలిమాత్రమ్	దోసెడు
मन्थनम्	మన్థనమ్	చిలుకుట
ग्रन्थिः	గ్రన్థిః	ముడి
व्रणः	వ్రణః	కురుపు
द्रम्मः	ద్రమ్మః	దమ్మిడీ
प्रस्थः	ప్రస్థః	తూము
बधान	బధాన	కట్టుము
ध्वान्तम्	ధ్వాంతమ్	కటికచీకటి
चन्द्रिका	చాన్ద్రికా	వెన్నెల
प्रहारः	ప్రహారః	దెబ్బ
पामा	పామా	గజ్జి
दुर्लभः	దుర్లభః	దొరకనిది
आणकः	ఆణకః	అణా
मानिका	మానికా	మానిక
रिक्तः	రిక్తః	వట్టి
चतुरः	చతురః	నేర్పరి
निपुणः	నిపుణః	నేర్పరి
आधिक्यम्	ఆధిక్యమ్	గొప్పదనము
आर्द्रः	ఆర్ద్రః	తడిసిన

अस्माकं उत्सवः

అస్మాకం ఉత్సవః - మన పండుగలు

शयनैकादशि:	శయనైకాదశిః	తొలి ఏకాదశి
वरलक्ष्मी व्रत:	వరలక్ష్మీ వ్రతః	వరలక్ష్మీ వ్రతము
विनायक चतुर्थि:	వినాయక చతుర్థి	వినాయక చవితి
नवरात्र्युत्सव:	నవరాత్ర్యుత్సవః	నవరాత్రి ఉత్సవము,దసరా
दीपावलि:	దీపావలిః	దీపావళి
सङ्क्रान्ति:	సంక్రాంతిః	సంక్రాంతి
महा शिवरात्रि:	మహా శివరాత్రిః	మహాశివరాత్రి
युगादि:	యుగాదిః	ఉగాది
श्रीरामनवमी	శ్రీరామ నవమీ	శ్రీరామనవమి
श्रीकृष्णाष्टमी	శ్రీ కృష్ణాష్టమీ	శ్రీ కృష్ణాష్టమి

अस्माकं देशः - అస్మాకం దేశః - మన దేశము

अस्माकं जातीय पताकः त्रिवर्णपताकः।

మన జాతీయ పతాకము త్రివర్ణపతాకము.

पताके उपरि काषयः मध्ये श्वेतः अधः हरित वर्णानि, पताक मध्यभागे चतुर्विंशति पत्रसहित धर्मचक्रं अपि च सन्ति। पताके धर्मचक्रः नीलिवर्णे वर्तते।

పతాకమునకుపైన కాషాయరంగు, మధ్యలో తెలుపు, క్రింద ఆకుపచ్చ రంగులు, మధ్య భాగమునందు ఇరువది నాలుగు ఆకులతో కూడిన ధర్మచక్రము నీలిరంగులోను ఉన్నవి.

अस्माकं जातीय मृगः	–	व्याघ्रः
మన జాతీయ మృగము	–	పులి
अस्माकं जातीय चिह्नः	–	अशोक चक्रः
మన జాతీయ చిహ్నము	–	అశోకచక్రము
अस्माकं जातीय गानम्	–	वन्देमातरम्
మన జాతీయ గానము	–	వందేమాతరమ్
अस्माकं अधिकार भाषा	–	हिन्दी
మన జాతీయ భాష	–	హిందీ
अस्माकं जातीय पुष्पम्	–	कमलम्
మన జాతీయ పుష్పము	–	తామర
अस्माकं जातीय विहङ्गः	–	मयूरः
మన జాతీయ పక్షి	–	నెమలి
अस्माकं जातीय गीतम्	–	जनगणमन
మన జాతీయ గీతము	–	జనగణమన

○○○

పదవ పాఠము

ఈ క్రింద ఇస్తున్న సంస్కృత శబ్దాలు, ఆ శబ్దాలకు తెలుగు అర్ధాలు ఇస్తున్నాము. ఇప్పటి వరకు మీరు నేర్చుకున్న సంస్కృత భాష అక్షరాలు, గ్రామరు మీకు వచ్చివుంటవని తలచి ఇచ్చటనుండి మీరుగా సంస్కృతం వ్రాయటం నేర్చుకోండి. (దీనిలో వేద పాఠములు ఎక్కువగా ఇచ్చాము వేదం కూడా నేర్చుకొనవచ్చును)

________	యః	=	ఎవరు
________	నః	=	మన
________	ధియః	=	బుద్ధిని
________	ప్రచోదయాత్	=	ప్రేరేపిస్తారో
________	తత్	=	ఆ
________	వరేణ్యం	=	ప్రశస్తమైన
________	భర్గః	=	దైవంయొక్క
________	ధీమహి	=	ధ్యానిద్దాం
________	అసతః	=	అసత్యమైన స్థితినుండి
________	సత్	=	సత్యమైన స్థితికి
________	గమసః	=	అజ్ఞానం నుండి
________	జ్యోతిః	=	జ్యోతిస్వరూపానికి
________	అమృతం	=	మరణ రహితం
________	మా	=	నన్ను
________	మృత్యో	=	మరణం నుండి
________	గమయ	=	తీసుకుని వెళతావు
________	సుగంధిం	=	సుగంధం వెదజల్లే
________	బంధనాత్	=	పిడికిలినుండి

ముక్షీయ	=	విడివడతాముగాక
అమృతాన్	=	ఆత్మస్థానం నుండి
పుష్టివర్ధనం	=	ఆహారం ఒసగి పోషించేవాడూ
త్ర్యంబకం	=	త్రినేత్రుడు అయిన శివుడు
అమృతాన్	=	ఆత్మస్థానం నుండి
యజామహే	=	ఆరాధిస్తాం
తేజః	=	ఆత్మశక్తిగా
అసి	=	ఉంటున్నావు
మయి	=	నాకు
దేహి	=	ప్రసాదించు
మన్యుః	=	ధైర్యం
సహః	=	సహనం
గణానాం	=	దేవగణాలకు
త్వా	=	నిన్ను
హవామహే	=	కీర్తించు ఆహ్వానిస్తున్నాము
కవీనాం	=	మేధావులలో
శ్రవః తమ	=	సాటిలేని ఖ్యాతి గలవాడవు
జ్యేష్ఠరాజం	=	ప్రధానులలో శ్రేష్టతముడవు
బ్రహ్మణాం	=	వేదాలకు
బ్రహ్మణస్పతః	=	వేదనాయకుడవు
శృణ్వన్	=	విని
ఆ	=	వచ్చి అనుగ్రహిస్తావు
శంభవే చ	=	ప్రపంచ ఆనందంగాను
మయోభవే చ	=	మోక్ష ఆనందంగాను
చ	=	మంగళ స్వరూపుడూ

____________	శివతరాయ చ	=	శివమయం గావించేవాడూ
____________	నమః	=	నమస్కారము
____________	వాజేభిః	=	ప్రణమిల్లే వారిని
____________	వాజినీవతి	=	కాపాడేదానవైన
____________	ప్రనః	=	మనలను కాపాడనీ
____________	ధీనాం	=	వాక్ శక్తులను
____________	అవిత్ర్యవతు	=	జాగృతం చేయుట
____________	సహనౌ	=	మనలనిద్దరిని
____________	అవతు	=	రక్షించుగాక
____________	సహనౌ	=	సహనం
____________	భునక్తు	=	పోషించుగాక
____________	సహ	=	కలిసి
____________	కరవావహై	=	పరిశ్రమిస్తాము
____________	అధీతమ్	=	స్వాధ్యాయం
____________	నౌ	=	మనకు
____________	అస్తు	=	అగుగాక
____________	మిత్రః	=	మిత్రుడు
____________	వరుణః	=	వరుణుడు
____________	అర్యమా	=	అర్యముడు
____________	శం భవతు	=	మేలు చేయుగాక
____________	ఉరుక్రమః	=	విశాలమైన పాదములు గల
____________	బ్రహ్మణే	=	బ్రహ్మామునకు
____________	త్వం ఏవ	=	నీవే
____________	ప్రత్యక్షం	=	ప్రత్యక్షమైన

__________ బ్రహ్మ అసి = బ్రహ్మము అగుచున్నావు

__________ త్వాం ఏవ = నిన్నే

__________ వదిష్యామి = ఉద్ఘాటిస్తున్నాము

__________ ఋతం = ఋతము అనీ

__________ వదిష్యామి = చెప్పుచున్నాను

__________ తత్ = బ్రహ్మం

__________ మాం = నన్ను

__________ అవతు = రక్షించుగాక

__________ వక్తారం = ఆచార్యుని

__________ మామ్ = నన్ను

__________ వక్తారం = ఆచార్యుని

__________ దేవాః = దేవతలారా (పూజ్యపాదులారా)

__________ కర్ణేభిః = చెవులతో

__________ భద్రం = శుభప్రదమైన దానిని

__________ శృణమాయ = విందాము గాక

__________ యజ్రతాః = యజ్ఞకర్మలలో కోవిదులమైన

__________ అక్షభిః = కళ్లతో

__________ పశ్యేవు = చూద్దాము గాక

__________ స్థిరైః = పటువైన

__________ అంగైః = అవయవాలతో

__________ తనూభిః = శరీరాలతో

__________ తుష్టువాంసః = గానం చేస్తూ

__________ దేవహితం = దైవనియమితమైన

__________ ఆయుః = జవనపరిమితి

____________	వశ్యేమ	=	సంపూర్ణంగా పొందెదంగాక
____________	స్వస్తి	=	అభ్యుదయాన్ని
____________	దధాతు	=	ఒసగుగాక
____________	విశ్వవేదాః	=	సర్వజ్ఞుడైన .
____________	పూషా	=	సూర్యుడు
____________	అరిష్టనేమి	=	అరిష్టాలను హరించే
____________	తార్క్ష్యం	=	దివ్యవిహంగం
____________	ఛందసా	=	వేదాల
____________	ఋషభాః	=	అతిశ్రేష్ఠమైన భాగమో
____________	విశ్వరూపః	=	సమస్తంగా ఉంటూ వున్నదో
____________	అమృతాత్	=	మరణం లేని
____________	ఛందోభ్యయః	=	వేదాల నుండి
____________	అధిసంబభూవ	=	ఉద్భవించినదో
____________	స ఇంద్రః	=	ఆ ఓంకారం
____________	మేధయా	=	మేధస్సుతో
____________	స్పృణోతు	=	చేర్పించనీ
____________	దారణః	=	పొందిన వానిగా
____________	భూయాసమ్	=	అవుదును గాక
____________	విచర్షణమ్	=	ఆరోగ్యవంతంగా ఉండనీ
____________	మధుమత్తమా	=	అతితియ్యని వాటిని పలుకనీ
____________	కర్ణాభ్యాం	=	చెవుల ద్వారా
____________	భూరివిశ్రువమ్	=	అనేక మంచి విషయాలనే ఆలకించనీ
____________	పిపితః	=	మరుగు పరచబడి ఉన్నావు

________	బ్రహ్మణః	=	భగవంతుని
________	కోశః అసి	=	ప్రాప్తిస్థానం నువ్వే
________	శ్రుతం	=	విన్నదానిని
________	గోపాయ	=	కాపాడు
________	అవృణీమహే	=	ప్రార్థిస్తాము
________	యజ్ఞాయ	=	యజ్ఞం నిర్వర్తించే వారికై
________	గాతుం	=	అర్థిస్తున్నాము
________	దైవీః	=	దేవతల
________	స్వస్తి	=	మేలు ఒనగూరుగాక
________	భేషజమ్	=	చెట్టుచేమలు
________	ఊర్ధ్వం జిగాతు	=	ఊర్ధ్వ ముఖంగా
________	చతుష్పదే	=	నాలుగు పాదాల జీవులకు
________	ఋతవాతే	=	మంచి కార్యం చేయాలని అభిలషించే
________	వాతా	=	గాలి
________	మధు	=	మాధుర్యంగా
________	అరం	=	సంతోషం
________	పీతయే	=	త్రాగడానికి తగినది
________	రణాయ	=	ఉన్నతమైనది
________	మహ్యం	=	నాకు
________	వయం	=	మేము
________	సంవత్సరః	=	వానాకాలం
________	ఆయతనం	=	ఆధారం
________	పల్లవిత ద్రుమేషు	=	వికసించిన వృక్షములు

పదకొండవ పాఠము

_______	ఓషధీః	=	చెట్టు చేమలు
_______	మాధ్వ్యః స్వస్తు	=	పుష్టిగా ఉండుగాక
_______	నక్తం ఉత ఉషసి	=	రాత్రిం బవళ్ళు
_______	పార్థివగ్ం రజః	=	భూమి
_______	పితా	=	తండ్రియైన
_______	ద్యౌః	=	ఆకాశం
_______	వనస్పతిః	=	చెట్టు చేమలకు అధిపతియైన చంద్రుడు
_______	మధుమాన్	=	తియ్యగా ఉండుగాక
_______	మనసి	=	మనస్సులో
_______	ప్రతిష్ఠితా	=	ప్రతిష్ఠితం అగుగాక
_______	మే మనః	=	నా మనస్సు
_______	వాచి	=	వాక్కుతో
_______	అవిః ఏధి	=	ప్రకాశించుగాక
_______	వేదస్య	=	వేదాల యథార్థాన్ని
_______	ఆణీస్థః	=	తీసుకొస్తారు
_______	మా ప్రహాసీః	=	నన్ను విడకుండా ఉండు
_______	అనేన అధీతేన	=	నేర్చుకున్న వటిని
_______	అహఃరాత్రాన్	=	రాత్రింబవళ్లు
_______	సందధామి	=	అనుసంధానం
_______	ప్రాణః	=	ప్రాణం
_______	అంగాని	=	అవయవాలు

__________	అప్యాయస్తు	=	బలోపేతములగు గాక
__________	అథో	=	ఇంకా
__________	బలమ్	=	శక్తి
__________	సర్వాణి	=	అన్ని
__________	ఔపనిషదం	=	ఉపనిషత్తులలో చెప్పబడిన
__________	మా నిరాకుర్యాం	=	నిరాకరింపకుందును గాక
__________	అస్తు	=	ఉండుగాక
__________	ధర్మాః	=	ఉత్తమగుణాలు
__________	స్తని	=	ఉన్నవో
__________	మయి	=	నాయందు
__________	సన్తు	=	ఉండుగాక
__________	అదః	=	భగవంతుడు
__________	పూర్ణం	=	పూర్ణుడు
__________	మిదం	=	ఈ ప్రపంచం
__________	ఉదచ్యతే	=	ఉద్భవించింది
__________	పూర్ణస్య	=	పూర్ణం నుండి
__________	ఆదాయ	=	తీసివేసినా
__________	అవశిష్యతే	=	మిగిలివున్నది
__________	విశ్వాచీ	=	సర్వవ్యాపి
__________	భద్రా	=	మంగళప్రదాయిని
__________	జుషమాణా	=	సంతోషదాయినిగా
__________	మేధాదేవీ	=	సరస్వతి
__________	దురుక్తాన్	=	నిరర్థకమైన మాటలతో
__________	నుదమానా	=	సంతోషపడుతున్న మేము

____________	జుష్టా	=	కృపాకటాక్షం చేత
____________	విదథే	=	సుజ్ఞానం పొంది
____________	సువీరాః	=	వీరులైన ప్రజలతోను
____________	బృహత్	=	ఉన్నత సత్యాలను
____________	వేదయ	=	మాట్లాడే సామర్థ్యాన్ని సంతరించుకున్నాము
____________	జుష్ట	=	కృపాకటాక్షం పొందినవాడు
____________	భవతి	=	అవుతాడు
____________	వసూ	=	ఐశ్వర్యాలు
____________	విన్దతే	=	పొందుతాడు
____________	సా మేధో	=	అటువంటిది
____________	ద్రవిణేన	=	సంపదలను
____________	పుష్కరస్రజా	=	తామర పువ్వుల మాలలు ధరించిన
____________	ఉభౌ అశ్వినౌ	=	అశ్వనీ కుమారులిద్దరూ
____________	ఆధత్తాం	=	ప్రసాదించును
____________	యత్ మనః	=	ఎలాంటి మనోశక్తి
____________	గంధర్వేషు చ	=	గంధర్వులకు ఉన్నదో
____________	జుషతాంస్వాహా	=	అనుగ్రహాన్ని నింపుగాక
____________	విశ్వరూపా	=	సకలాన్ని సంశోధింప శక్తి గలది
____________	హిరణ్యవర్ణా	=	బంగారు రంగు అక్షరాలు గలదీ
____________	జగతీ	=	నిరంతరమైనదీ
____________	జగమ్యా	=	అన్వేషింపదగినదీ
____________	ఊర్జస్వతీ	=	బలానికి ఆలాలమైనదీ

____________ పయసా	=	పాలు మొదలై సంపత్తితో
____________ పిన్వమానా	=	పరిపోషించేదీ
____________ సుప్రతీకా	=	వికసిత వదనంతో
____________ జుషంతామ్	=	శుభం ఒనర్చును
____________ ప్రజాం	=	ప్రజాసంపదను
____________ తేజః	=	తేజస్సును
____________ దధాతు	=	ప్రసాదించు
____________ ఇంద్రియం	=	పటుత్వాన్ని
____________ సూర్యః	=	సూర్యుడు
____________ శ్రద్ధయా	=	శ్రద్ధ వలన
____________ సమిధ్యతే	=	ప్రజ్వలిత మవుతుంది
____________ హవిః	=	ఆహుతి
____________ హూయతే	=	సమర్పింపబడుతున్నది
____________ భగస్య	=	భగవంతుని
____________ మూర్ధని	=	శిరస్సును ఉండే
____________ ఉగ్రేషు	=	ఉగ్రమైన,
____________ అసురేషు	=	రాక్షసులతోటి
____________ చక్రిరే	=	సంగ్రామంలో
____________ యథా	=	ఏ విధంగా
____________ ఏవం	=	అట్లే
____________ యజ్వసు	=	యజ్ఞం చేసేవారి
____________ భోజేషు	=	ఆకాంక్షలను
____________ అస్మాకం	=	మాలో
____________ ఉదితం	=	అంకురించే

__________ కృధి = నెరవేర్చగలవు

__________ యజమానాః = వాయుగోపులు

__________ ఉపాసతే = ఉపాసిస్తారు

__________ హృదయ్యయా = హృదయపు

__________ అకూత్యా = దప్పిక ద్వారానే

__________ వసు = సంపద

__________ విందతే = లభిస్తుంది

__________ ప్రాతః = ప్రాతఃకాలంలో

__________ హవామహే = ఆరాధిస్తాము

__________ పరి = ఇంకా

__________ మధ్యందినం = మధ్యాహ్న కాలంలో

__________ నిమ్రుచి = అస్తమించినప్పుడు

__________ యిహ = ఇక్కడ

__________ ఆపయ = ప్రసాదించు

__________ యత్ దైవం = జ్యోతిస్వరూపమైన ఏ ఆత్మ

__________ వనేషు = వనములయందు

__________ సకోరకైః = మొగ్గలతో కూడిన

__________ మకరందనిర్ఘరైః = మకరంద ప్రవాహములచే

__________ మత్తాః = మదించినవై

__________ విచరంతి = సంచరించునవి

__________ మిళిందసంఘా= తుమ్మెదల గుంపులు

__________ సురేతరాణాం = రాక్షసుల యొక్క

__________ కిరీట కోటి = కిరీటముల యొక్క అంచుల

__________ గ్రథితాని యందు అతుకబడిన

______	సర్వతః	=	అంతటనూ
______	రత్నాని	=	రత్నములు
______	అకాండే	=	కారణము లేకయే
______	పతంతి	=	రాలుచున్నవి
______	అవివేశ	=	ప్రవేశించెను
______	సస్పృజే	=	ఏర్పడుతున్నాయో
______	వాక్‌దేవి	=	సరస్వతి
______	ఉరు	=	విశాలమైన
______	సర్వస్మాత్	=	అన్ని అవయవాల నుండి
______	యక్ష్మం	=	వ్యాధి
______	లోమ్నః	=	వెంట్రుక
______	అధి	=	మీద
______	అహతః	=	ఉంది
______	ప్రత్యక్	=	లోపల ఉన్న
______	పరమేవ్యోమన్	=	ఉన్నతమైన ఆకాశం
______	అముం	=	దూరంలో ఉన్నటువంటి
______	దివం	=	ఆకాశం
______	అజనయత్	=	సృజించుట
______	తిష్ఠతి	=	నెలకొని ఉండుట
______	అక్షితం	=	నాశనం లేని
______	మిత్రం	=	సూర్యుడు
______	హూమహే	=	ఆరాధించటం
______	మయస్కరత్	=	సుఖాన్ని ప్రసాదించునది

పన్నెండవ పాఠము

______________	ఉద్దైతి	=	పోతుందో
______________	తత్పు	=	అదే
______________	సుప్తస్య	=	నిద్రావస్థలో
______________	తతా	=	అట్లే
______________	ఏతి	=	వెళుతుంది
______________	దూరంగమం	=	అనంత దూరాలను చేరడమూ
______________	జ్యోతిషాం	=	జ్యోతులలో
______________	వాతః	=	వాయువు
______________	ఏకం	=	ఒక్కటేయైన
______________	మే	=	నా యొక్క
______________	మనః	=	మనస్సు
______________	శివ సంకల్పం	=	సత్సంకల్పాన్ని
______________	మనీషిణః	=	మేధావులలో
______________	యజ్ఞే	=	యజ్ఞాలలో
______________	వేదసాం	=	సంపద
______________	కర్మాణి	=	కర్మలను
______________	యేన	=	దేనివలన
______________	కృణ్వంతి	=	నిర్వర్తిస్తారో
______________	ధీరః	=	బుద్ధిమంతులు
______________	విధదేషు	=	ప్రార్ధనలలో
______________	యత్	=	ఏది
______________	అపూర్వం	=	ప్రప్రథమమైనదో

________	యక్షః	=	ఆరాధనీయమైనది
________	ప్రజానాం	=	ప్రాణుల యొక్క
________	అంతః	=	లోపల ఏది నెలకొని వున్నదో
________	ప్రజ్ఞానం	=	ప్రజ్ఞానాన్ని
________	చేతః	=	జ్ఞాపకశక్తి
________	ఉత	=	ఏ ఆత్మ
________	ప్రజాసు	=	ప్రాణులలో
________	అంతః	=	లోపల
________	అమృతం	=	నశించని
________	యస్మాత్ న రితే	=	ఏది లేకుండా
________	సేభగాః	=	మంగళం
________	యువమ్ అశ్వినా	=	కవల సోదరులు
________	ఇదం	=	ఈ
________	భూతం	=	భూతకాలం
________	భువనం	=	వర్తమాన కాలం
________	సర్వం	=	యావత్తు
________	యేన అమృతేన	=	ఏ వినాశం లేని
________	అదితిం	=	భూదేవి
________	సప్త హోతా	=	యజ్ఞం చేస్తున్న ఏడుగురూ
________	ఏన	=	దేనిద్వారా
________	తాయతే	=	వివరిస్తున్నదో
________	యథా	=	అలాగే
________	రథనాభౌ	=	రథచక్ర చట్రంలో
________	యివ	=	వలె

__________	యస్మిన్	=	దేనిలో
__________	ప్రతిష్ఠితాః	=	ప్రతిష్ఠితమై వున్నదో
__________	సుషారథిః	=	మంచి సారథి
__________	అశ్వాని యివ	=	గుర్రాలలా
__________	అభీః శుభిః	=	పగ్గాలతో
__________	వాజినః	=	అశ్వాలను
__________	నేనీయతే యివ	=	నియమించునట్లు
__________	హృత్ ప్రతిష్ఠం	=	హృదయంలో ప్రతిష్ఠితమై ఉన్న
__________	అజిరం	=	నిరంతర యవ్వనం
__________	జనిష్టం	=	అన్నిటికంటే వేగవంతమైన
__________	ప్రజానాం	=	జనుల
__________	చిత్తం సర్వం	=	మనస్సు యావత్తు
__________	ఓతః	=	ఓతప్రోతంగా
__________	తదానీం	=	సృష్టికి మునుపు
__________	అసత్	=	అసత్తు
__________	సత్	=	సత్తు
__________	న అసీత్	=	లేదు
__________	రజః	=	భూమి
__________	కుహ	=	ఎక్కడ
__________	శర్మన్	=	అనుభవము
__________	కస్య	=	ఎవరికి
__________	గహనం	=	అగాధమైన
__________	గభీరమ్	=	కొలవలేని
__________	అంబః	=	వెల్లువ

_______	ఆసీత్ కిం	=	ఉండి వున్నదా
_______	అగ్రే	=	మునుపు
_______	తమః	=	అంధకారం
_______	గూఢం	=	ఆవృతమై వుంది
_______	అప్రకేతం	=	గుర్తుపట్టలేని
_______	ఆభుః	=	సమస్తాన్ని తనలో ఇముడ్చుకొన్న
_______	దుస్యేన	=	శూన్యంద్వారా
_______	అపిహితం	=	ఆవృతమైనవాడుగా
_______	ఏకం	=	ఒకేఒక్కడుగా
_______	ప్రథమం రేతః	=	మొదటి బీజం
_______	తత్ కామః	=	ఆ ఆకాంక్ష
_______	అగ్రే	=	మొదట్లో
_______	హృది	=	హృదయంలో
_______	ప్రతిష్యా	=	వెదుకుతున్న
_______	కవయః	=	ఋషులు
_______	సతః	=	సత్యానికి
_______	నిరవిందన్	=	కనుగొనుట
_______	ఏషాం	=	వీటియొక్క
_______	రశ్మి	=	కిరణాలు
	అధః స్విద్		
_______	అసీత్	=	క్రింద ఉన్నవి
	ఉపరిస్విద్		
_______	ఆసీత్	=	పైన ఉన్నవి

________	తిరశ్చీనః	=	అడ్డంగాను
________	వితతః	=	వ్యాపించాయి
________	రేతోధా ఆసన్	=	సంతతిని ఉత్పన్నం చేసే శక్తి గలవి
________	అద్ధా	=	నిజానికి
________	కః	=	ఎవరు
________	వేద	=	తెలుసు
________	కుత	=	ఎక్కడనుండి
________	అజాతా	=	ఉద్భవించింది
________	ఇయం	=	ఈ
________	విసృష్టిః	=	సృష్టి
________	కుత	=	ఎక్కడనుండి
________	ఇహా	=	దీనిని
________	ప్రచోచత్	=	చెప్పగలరు
________	అస్య	=	ఈ
________	విసర్జనేన	=	సృష్టికి
________	అతా	=	అందుచేత
________	యత్	=	ఎక్కడనుండి
________	కః	=	ఎవరు
________	యది వా న	=	లేదా
________	అస్య	=	ఈ సృష్టి యొక్క
________	అధ్యక్షః	=	నాయకుడు
________	యః	=	ఎవరో

____________	సః	=	ఆయన
____________	అంగ	=	ఖచ్చితంగా
____________	యది	=	బేహుశ
____________	వా న వేద	=	ఆయన సైతం తెలియదో
____________	పురుషః	=	భగవంతుడు
____________	సహ్సాశీర్షాః	=	వేలాది శిరస్సులు గలవాడు
____________	సహస్ర అక్షః	=	వేలాది కన్నులు గలవాడు
____________	సహస్రపాత్	=	వేలాది పాదాలు గలవాడు
____________	విశ్వతః	=	ఎల్లరూ
____________	వృత్వా	=	వ్యాపించి
____________	దశ అంగులమ్	=	పది అంగుళాలు
____________	అత్యతిష్ఠత్	=	నిలబడ్డారు
____________	ఏతావాన్	=	ఇక్కడ కానవస్తున్నదంతా
____________	మహిమా	=	మహిమే
____________	అతః	=	కాని
____________	జ్యాయాన్	=	శ్రేష్ఠుడు
____________	భూతాని విశ్వా	=	ఉద్భవమైనవన్నీ
____________	పాదః	=	పావుభాగం
____________	త్రిపాద్	=	ముప్పాతిక భాగం
____________	అమృతం	=	మరణం లేని
____________	దివి	=	గగనం
____________	ఉద్వైత్	=	నెలకొని ఉండుట
____________	ఇహ	=	ఇక్కడ

______________	పునః	=	మళ్లీ
______________	అభవాత్	=	ఆవిర్భవించింది
______________	తతః	=	తదనంతరం
______________	సాశన అనశనే	=	ప్రాణులలో
______________	విరాట్	=	బ్రహ్మాండము
______________	విరాజో అధి	=	బ్రహ్మాండంతో పాటు
______________	జాతః	=	పుట్టి
______________	పశ్చాత్	=	తదుపరి
______________	పురః	=	శరీరాలను
______________	అతన్వత	=	చేశారో
______________	ఆజ్యం	=	నెయ్యిగాను
______________	గ్రీష్మః	=	గ్రీష్మ కాలం
______________	ఇధ్మః	=	వంట చెరుకుగాను
______________	శరత్	=	శరత్కాలం
______________	హవిః	=	నైవేద్యగాను
______________	ఆసీత్	=	అయినవి
______________	సప్త	=	పంచభూతాలు రాత్రి పగటితో ఏడు
______________	ఆసన్	=	అయినవి
______________	త్రిస్సప్త	=	ఇరవై ఒక్క తత్వాలు
______________	సమిధః	=	సమిధలు
______________	కృతాః	=	కాబడినవి
______________	తన్వానాం	=	చేసినవారుగా

________ అబధ్నన్ = కుట్టుట

________ అగ్రతః = మొదట

________ బర్హిషి = యాగంలో

________ ప్రౌక్షన్ = నీళ్లు చల్లారు

________ తేన = తరువాత

________ సాధ్యాః = సాధ్యులూ

________ తస్మా యజ్ఞాత్= ఆ యాగం నుండి

________ పృషదాజ్యం = పెరుగు కలిపిన నెయ్యి

________ వాయవ్యాన్ = పక్షులను

________ అరణ్యాన్ = మృగాలను

________ యే = ఏవి

________ గ్రామ్యాశ్చ = సాధుమృగాలు

________ తాన్ పశూన్ = ఇతర ప్రాణులు

________ గావః చ = పశువులూ

________ ఆవయః = గేదెలు

________ జ్ఞాతాః = ఉద్భవించుట

________ యత్ = ఏవో

________ తత్ = అవి

________ నాభ్యా = నాభి నుండి

________ పద్భ్యాం = పాదాల నుండి

________ తథా = అట్టే

________ లోకాన్ = లోకాలన్ని

పదమూడవ పాఠము

	చంద్రమా	=	చంద్రుడు
	ప్రాణాత్	=	ప్రాణం నుండి
	ఇంద్రః చ	=	ఇంద్రుడూ
	సర్వాణి	=	సమస్త
	రూపాణి	=	రూపాలు
	విచిత్య	=	సృజించిట
	నామాని	=	పేర్లను కూడా
	కృత్వా	=	కూర్చుట
	ధీరః	=	భగవంతుడు
	మహాంతమ్	=	మహిమాన్వితుడైన
	తమసః తు	=	అంధకారానికి
	వేద	=	తెలుసుకున్నాను
	ధాతా	=	బ్రహ్మ
	పురస్తాత్	=	ఆదిలో
	శక్రః	=	ఇంద్రుడు
	ఏవం	=	ఇలా
	ఇహ	=	ఇక్కడే
	అమృతః	=	ముక్తుడుగా
	అయనాయ	=	మోక్షానికి
	అన్యః	=	ఇతర

____________	న విద్యతే	=	లేదు
____________	తాని	=	అవి
____________	ధర్మాణి	=	ధర్మాలు
____________	ఆసన్	=	అయినవి
____________	యత్ర	=	ఎక్కడ
____________	పూర్వే	=	ఆరంభంలో
____________	సాధ్యాః	=	సాధ్యులూ
____________	నాకం	=	ఉన్నత లోకాన్ని
____________	తే మహిమానః	=	ఆ మహాత్ములు
____________	సచంతే	=	పొందుట
____________	అది	=	శ్రేష్ఠుడు
____________	సమవర్తత	=	ఉద్భవించుట
____________	విదధత్	=	రూపొందించి
____________	ఏతి	=	వ్యాపించుట
____________	తమసః	=	అంధకారం
____________	పరస్తాత్	=	సుదూరుడూ
____________	గర్భే అంతః	=	ప్రపంచం లోపల
____________	చరతి	=	సంచరించు
____________	బహుధా	=	అనేక రూపాలతో
____________	విజాయతే	=	ఉద్భవించుట
____________	యోనిమ్	=	నిజస్వరూపం
____________	ధీరాః	=	మహాత్ములు
____________	వేధసః	=	బ్రహ్మవంటివారు

______________	పదం	=	పదవిని
______________	ఇచ్ఛంతి	=	అభిలాష
______________	యః	=	ఎవరు
______________	జాతః	=	పుట్టుట
______________	రుచాయ	=	ప్రకాశమానమైన
______________	ఋచం	=	సత్యాన్ని
______________	జనయంతః	=	తెలిపేటప్పుడు
______________	యః తు	=	ఎవరైనప్పటికి
______________	విద్యాత్	=	తెలుసుకుంటే
______________	అసన్	=	ఉంటారు
______________	వ్యాత్తమ్	=	వికసిత పద్మం
______________	పతిం	=	నాధుడు
______________	విశ్వ ఆత్మానం	=	అన్నిటికీ ఆత్మగా ఉన్నవాడూ
______________	పరాయణమ్	=	శరణు పొందదగిన శ్రేష్ఠుడూ
______________	యచ్చ కించిత్	=	కాన వచ్చేది ఏదైనా
______________	అపివా	=	లేక
______________	శ్రూయతే	=	వినబడేది ఏదైనా
______________	తత్ సర్వం	=	ఆ సమస్తం
______________	బహిః చ	=	వెలుపల
______________	వ్యాప్య	=	పరివ్యాపించి
______________	స్థితః	=	ఉంటున్నది
______________	అవ్యయం	=	వినాశం లేనిది
______________	కవిగ్ం	=	సర్వజ్ఞుడూ

__________ ప్రతీకాశగ్రం = తామర మొగ్గలా

__________ నిష్ట్యా = కంఠం వద్ద

__________ అధః = క్రింద

__________ ఉపరి = పైన

__________ అంతే = జానెడు దూరంతో

__________ ఆయతనం = ఆవాస స్థానం

__________ సంతతం = సమున్నపులు

__________ శిరాభి = నాడులతో

__________ లంబతి = వ్రేలాడుచున్న

__________ సూక్ష్మం = సూక్ష్మమైన

__________ సుషిరం = ఆకాశం

__________ సర్వం = అంతా

__________ ఆహార = పోషకమైనదిగా

__________ కవిః = అన్నిటిని చూసేదిగా

__________ తిష్ఠన్ = స్థిరమైనదిగా

__________ అగ్రభుక్ = మొట్టమొదట భుజించేది

__________ రశ్మయః = కిరణాలు

__________ తిర్యక్ = అడ్డదిడ్డంగా

__________ తాయా = వ్యాపించునటు

__________ సంతతా = ఎల్లప్పుడు

__________ స్వం దేహం = తన శరీరాన్ని

__________ అణీయః = అణుప్రమాణమైన

__________ వహ్నిశిఖా = అగ్నిజ్వాల

వ్యవస్థితః	=	అమరి ఉంది
తన్వీ	=	సన్నమైనదిగా
పీతా	=	బంగారు రంగుగా
అణు ఉపమా	=	అణువులా సూక్ష్మమైనదిగా
భాస్వతి	=	ప్రకాశిస్తూ ఉంది
అక్షరః	=	అవినాశి
ఉత్తరం	=	పైన ఉన్న
సధస్థ	=	దేవలోకాన్ని
అస్పృశాయత్	=	తాకింది ఉన్నాదో
శ్రీతా	=	మూడు అడుగులతో
విచక్రమాణః	=	కొలిచాడో
ఉరుగాయ	=	ఆరాధింపబడుతున్నాడో
ప్రరోచనం	=	శ్లాఘింపదగం
దేవయవః	=	దేవతలు
మదంతి	=	సంతోషిస్తున్నారు
నరః	=	మానవులు
మధ్వ	=	అమృత మధువు
అశ్నామ్	=	తాగుతారు
గిరిష్ఠాః	=	పర్వతం మీద
కుచర	=	సంచరించే
భీమః మృగః	=	పెద్ద ఏనుగు
భువనాని	=	లోకాలూ
వీర్యాయ	=	మహిమ నిమిత్తం

______________ స్తవతే = స్తుతిస్తాము

______________ తనువా = దివ్యదేహం

______________ వృధాన్ = కొలతలకు అందనిది

______________ ఉభే = రెండు

______________ విద్మ = మేము ఎరుగుదుము

______________ ఏతామ్ = దానిని

______________ విచక్రమే = నడచి

______________ దశస్యన్ = ఒసగి ఉండుట

______________ శతవర్చసం = సకల వర్చస్సులతో కూడిన

______________ అస్తు = ఉంది

______________ తు = మరియు

______________ ఏషంణి = ఇదే

______________ యతః = వాటిద్వారా

______________ వ్రతాని = వ్రతాలను

______________ పస్పశే = అభివ్యక్తం చేయుట

______________ యుజ్యః సఖా = పరమ ఆప్తుడైన

______________ అతతం = విస్తృతమైన

______________ దివి యవ = ఆకాశం వలె

______________ చక్షుః = కన్నులు గలవాడు

______________ సదా = ఎల్లపుడూ

______________ పశ్యతి = చూస్తున్నారు

______________ విప్రాసః = కవిత్వాన్ని అభిలషించేవారూ

______________ విపన్యయః = మనులూ

పద్నాలుగవ పాఠము

________	పర్యాప్త్యై	=	అపారమైన
________	అనంత అమాయు	=	తరగని సంపద పొందడానికి
________	భూతస్య	=	ప్రాణులు
________	ఏకపతిః	=	ఏకైక
________	దధార	=	రక్షించేవాడు
________	కస్మై	=	దేవాయ
________	విధేమ	=	ఆరాధిస్తాము
________	ప్రాణతః	=	శ్వాసించేవి
________	నిమిషితః	=	రెప్పపాటు గలవీ
________	ఇత్ జగతః	=	ఈ ప్రాణిజాలం
________	ఏకఃరాజా	=	ఏకైకా రాజుగా
________	యః ఈశే	=	పాలించేది ఎవరో
________	రసయా సహ	=	నదులతో
________	మహిత్వ	=	మహిమను
________	అహుః	=	శ్లాఘిస్తూన్నవో
________	ప్రదిశః	=	రెండు దిక్కులు
________	యేన	=	ఎవరి వలన
________	ద్యౌః	=	ఆకాశం
________	ఉగ్రా	=	మహిమాన్వితమైనది
________	దృఢా	=	దృఢమైనదిగాను

__________ స్తంభితం = స్థాపింపబడినవి

__________ అంతరిక్షే = ఆకాశవీథి

__________ రజసో = వాయువులను

__________ విమానః = సృజించాడో

__________ యం = ఎవరి వలన

__________ ఉదితః సూర్యః = ఉదయ సూర్యుడు

__________ యత్ర = ఎవరిలో

__________ అధి విభాతి = అధికంగా ప్రకాశిస్తున్నాడో

__________ గర్భం = బీజాంకురాన్ని

__________ యత్ = ఎప్పుడూ

__________ రుద్రేభిః = రుద్రులతోను

__________ వసుభిః = వసువులతోను

__________ ఉత = ఇంకా

__________ విశ్వదేవైః = సకల దేవలతోను

__________ మిత్రః = మిత్రుడు

__________ బిభర్మి = భరించిచున్నాను

__________ ఆహానసనం = శత్రువులను ముట్టిపెట్టే

__________ భగమ్ = భగుని

__________ బిభర్మి = భరించుచున్నాను

__________ సోమం = సోముని

__________ హవిష్మతే = ఆహుతి ఇచ్చేవాడూ

__________ యజమానాయ = యజమానికి

__________ ద్రవిణం = సంపదను

______	తే అమంతవః	=	తెలియనివారు
______	శ్రుత	=	మిత్రమా
______	శ్రద్ధివం	=	శ్రద్ధ గలిగిన.
______	వదామి	=	చెబుతున్నాను
______	శ్రుద్ధి	=	విను
______	ఇదం	=	ఇవన్నీ
______	శ్రద్ధివం	=	శ్రద్ధ గలిగిన
______	బ్రహ్మద్విషే	=	మంచిని ద్వేషించే
______	శరవే	=	శత్రువులను
______	హంతవా ఉ	=	చంపడానికి
______	ఆతనోమి	=	ఎక్కుపెడతాను
______	జనాయ	=	ప్రజల కోసం
______	మూర్ధన్	=	పైన ఉన్న
______	పితరం	=	తండ్రికి సమానమైన
______	సువే	=	ఆకాశాన్ని
______	యోనిః	=	సృజనశక్తి
______	అప్సు	=	నీటిలోను
______	వితిష్ఠే	=	నిండి ఉన్నాను
______	అమూం	=	అట్టే
______	ద్యాం	=	గగనాన్ని
______	ఉపస్పృశామి	=	స్పృశిస్తాను
______	అహం ఏవ	=	నేనే
______	వాత ఇవ	=	వాయువు వలె

________ దివాపరః	=	ఆకాశం కంటే ఉన్నతురాలను
________ తావతీ	=	ఇలా అంతటా
________ హరిణీం	=	పాపాలను హరించేవేసేది
________ కాం	=	గోవులు
________ పురుషాన్	=	బంధువులు
________ మే	=	నా వద్దకు
________ అశ్వపూర్వాం	=	ముందు గుఱ్రాలు
________ రథమధ్యాం	=	రథం నడుమన
________ స్మితాం	=	చిరుదరహాసం
________ ఆర్ద్రాం	=	కరుణాస్వరూపిణీ
________ జ్వలన్తీం	=	తేజస్సు
________ పద్మే	=	పద్మంలో
________ తర్పయన్తీమ్	=	ఆనందాన్ని ప్రసాదించునది
________ పద్మవర్ణాం	=	పద్మం వంటి రంగు కలది
________ కాం	=	ఎవరో
________ ఇహ	=	ఇక్కడ
________ ప్రభాసాం	=	సముజ్వలమైనదీ
________ యశసా	=	కీర్తివల్ల
________ జ్వలంతీం	=	దేదీప్యమానంగా ప్రకాశిస్తూన్నదీ
________ దేవజుష్టాం	=	దేవతలచే పూజలు అందుకొనునదీ
________ పద్మినీం	=	పద్మాన్ని ధరించినదీ
________ వృణే	=	అర్థిస్తున్నాను
________ అలక్ష్మీః	=	దారిద్ర్యం

________	నశ్యతాం	=	నశించనీ
________	ఆదిత్యవర్ణే	=	సూర్యుని వన్నె కలది
________	తవ	=	నీ
________	యశసా	=	కీర్తివల్ల
________	అంతరాయాః	=	అంతరాయాలను
________	అలక్ష్మీ	=	అమంగళమైన
________	దేవసఖః	=	కుబేరుడూ
________	కీర్తిః చ	=	కీర్తిదేవుడూ
________	మణినా సహ	=	ఐశ్వర్యాలతో
________	ఉపైతు	=	వెన్నంటి రావాలి
________	రాష్ట్రే	=	దేశంలో
________	ప్రాదూర్భూతః	=	జన్మించి
________	కీర్తిం	=	కీర్తిని
________	రిద్ధిం	=	ఐశ్వర్యాన్ని
________	దదాతు	=	ప్రసాదించు
________	దురాదర్షాం	=	జయింపనలవి కానిది
________	నిత్యపుష్టాం	=	సర్వదా పుష్టినిచ్చునదీ
________	ఈశ్వరీం	=	నాయకురాలైనదీ
________	ఆకూతిం	=	సంతోషాన్ని
________	కామం	=	ఇచ్ఛలను
________	వాచః	=	వాక్కులో
________	పశూనాం	=	గోవుల ద్వారా
________	అన్నస్య	=	ఆహారం ద్వారా
________	శ్రయతాం	=	కలుగుగాక

________ మయి = నాకు

________ సంభవ = సాక్షాత్కరించవే

________ పద్మమాలినీమ్ = తామర పువ్వుల మాల ధరించినదీ

________ మాతరం = మాతగాను

________ కులే = కులంలో

________ వాసయ = వసించునట్లు చేయాలి

________ పింగలాం = కుంకుమ వన్నె గలదీ

________ కరీషీం = గంభీరమూర్తి

________ భూత్వా = ఉంటూ

________ అన్వహమ్ = అనునిత్యం

________ ఆజ్యం = నేతితో

________ జుహుయాత్ = హోమం గావించాలి

________ సతతం = సదా

________ జపేత్ = జపిస్తూ ఉండాలి

________ విశ్రుతాం = సుప్రసిద్ధులా

________ ఆనన్దః = ఆనందుడు

________ శ ఏవ = ఇంకా

________ ప్రోక్తా = ఋషులు

________ పద్మాననే = పద్మముఖి

________ యే = దేనివలన

________ సౌఖ్యం = సుఖం

________ మామ్ = నాకు

________ త్వం = నువ్వు

________ భజస్వ = ప్రసాదించు

సంహారక పాఠము

ఈ పాఠమునకు సంస్కృత ఉచ్చారణ తెలుగు అర్థము ఇచ్చుచున్నాము.
మీరు ఈ పాఠమునకు సంస్కృత లిపి యందు వ్రాయుగలరు.

ఋగ్వేదంనందు .. అక్షీభ్యాం తే సూక్తమ్

ఓం ॥ అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం ఛుబుకాదధి
యక్ష్మం శీర్షణ్యం మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయా వి వృహామి తే ॥ 1 ॥

గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో అనూక్యాత్
యక్ష్మం దోషణ్య (అ) మంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వి
వృహామి తే ॥ 2 ॥

ఆన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్హృదయాదధి ।
యక్ష్మం మతస్నాభ్యాం యక్నః ప్లాశిభ్యో వి వృహామి తే॥ 3 ॥

ఊరుభ్యాం తే అష్ఠీవద్భ్యాం పార్ష్ణిభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్ ।
యక్ష్మం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భసంసో వి వృహామి తే ॥ 4 ॥

మేహనాద్వనంకరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః
యక్ష్మం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిదం వి వృహామి తే ॥ 5 ॥

అఙ్గాదఙ్గాల్లోమ్నో లోమ్నో జాతం పర్వణి పర్వణి ।
యక్ష్మం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిదం వి వృహామి తే ॥ 6 ॥

ఓం శాంతి : శాంతి : శాంతి :

'వ్యాధి లేకుండా జీవితమే తరగని సంపద' బయటి పరిస్థితులు, పరిసరాలు, మంచి మనస్సూ, దేహమూ వంటి జీవితానికి తప్పక అవసరాలై ఉన్నాయి. 'మాకు రోగాలు ఏమి లేవు. మా రోగాలన్నీ

నయమైపోయాయి' అని పదే పదే మనస్సుకు చెప్పుకోవడం రోగ నివారణలో ప్రాధాన్యం కలుగుతాయి. ఇది స్వయం సూచన అవుతుంది. 'ఇప్పుడు నీకు ఒక విషయం చెబుతాను. మీలో ఎవరైనా వ్యాధిగ్రస్తులైనప్పుడు, ఆయనో మరొకరో వ్యాధిగ్రస్తుని తన మనస్సులో తలచుకోవాలి; ఆయన ఆరోగ్యంగా ఉన్నాడని మనస్సుకు దృఢంగా చెప్పాలి; ప్రగాఢంగా భావించాలి. దీని మూలంగా ఆయన సత్వరమే వ్యాధి నుండి కోలుకుంటాడు. దీనిని ఆయనకు తెలియకుండానే నువ్వు చేయవచ్చు. మీ ఇద్దరూ కొన్ని మైళ్ల దూరంలో ఉన్నప్పటికీ దీనిని నువ్వు జ్ఞాపకముంచుకో. ఇకమీదట అయినా ఆరోగ్యం పాడు చేసుకోకు' అంటూ స్వామి వివేకానంద తన సోదర సన్యాసియైన స్వామి శారదానందకు వ్రాశారు.

వ్యాధి రహిత జీవితానికి వేదాలు ప్రసాదించే ఒక స్వయంప్రేరణే అక్షీభ్యాం తే సూక్తం.

ఓం ॥ అక్షీభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాంఛుబుకాదధి
యక్ష్మం శీర్షణ్యం మస్తిష్కాజ్జిహ్వాయా వి వృహామి తే ॥ 1 ॥

నీ కళ్ల నుండి, ముక్కు నుండి, చెవుల నుండి, చుబుకం నుండి, తల నుండి, మెదడు నుండి, నాలుక నుండి, వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

గ్రీవాభ్యస్త ఉష్ణిహాభ్యః కీకసాభ్యో అనూక్యాత్
యక్ష్మం దోషణ్య (అ) మంసాభ్యాం బాహుభ్యాం వి
వృహామి తే ॥ 2 ॥

నీ కంఠం నుండి, తలనుండి, ఎముకల నుండి, కీళ్ల నుండి, బాహువుల నుండి, చేతుల నుండి, ముంజేతుల నుండి వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

ఆన్త్రేభ్యస్తే గుదాభ్యో వనిష్ఠోర్హృదయాదధి ।
యక్ష్మం మతస్నాభ్యాం యక్నః ప్లాశిభ్యో వి వృహామి తే॥ 3 ॥

నీ ప్రేవుల నుండి, గుదం నుండి, పొత్తికడుపు నుండి, హృదయం నుండి, మూత్రపిండాల నుండి, వృషణాల నుండి, కడుపు లోపలి భాగాలలో నుండి వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

ఊరుభ్యాం తే అష్ఠీవద్భ్యాం పార్ష్ణిభ్యాం ప్రపదాభ్యామ్ ।
యక్ష్మం శ్రోణిభ్యాం భాసదాద్భసంసో వి వృహామి తే ॥ 4 ॥

నీ తొడల నుండి, కీళ్ల నుండి, మోకాళ్ల నుండి, అరికాళ్ల నుండి, నడుము నుండి, వెనుక వైపుల నుండి, లోపలి అవయవాల నుండి వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

మేహనాద్వనంకరణాల్లోమభ్యస్తే నఖేభ్యః
యక్ష్మం సర్వస్వాదాత్మనస్తమిదం వి వృహామి తే ॥ 5 ॥

నీ జననాంగం నుండి, మూత్రకోశం నుండి, వెంద్రుకల నుండి, గోళ్ల నుండి, నీలో ఉన్న అవయవాలన్నిటి నుండి వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

అఙ్గాదఙ్గాల్లోన్మో లోన్నోమ జాతం పర్వణి పర్వణి ।
యక్ష్మం సర్వస్మాదాత్మనస్తమిదం వి వృహామి తే ॥ 6 ॥

నీ ప్రతి అంగం నుండి, ప్రతి వెంద్రుక నుండి, వ్యాధి జొచ్చే ప్రతి కీలు నుండి, నీ అవయవాల నుండి వ్యాధిని పారద్రోలుతాను.

ఋగ్వేదంనందు .. ఉషస్ సూక్తమ్

ఓం ప్రతికేతవః ప్రథమా అదృశ్రన్నూర్ధ్వా అస్యా అంజయో
వి శ్రయన్తే । ఉషో అర్వాచా బృహతా రథేన జ్యోతిష్మతా వామమస్మభ్యం
వక్షి ॥ 1 ॥

ఉషాదేవి మేల్కొని అనుగ్రహించబోయే మొదటి చిహ్నాలు కానరావడం ప్రారంభమైన ఆమె కిరణాలు ఆకాశం అంతటా వ్యాపిస్తున్నాయి. ఉషాదేవీ ! ప్రకాశమానమైన నీ పెద్ద సుందరమైన రథంతో మమ్ము హృదయం నిండిన సంపదలను మాకు తీసుకొనిరా.

ప్రతి షీమగ్నిర్జరతే సమిద్ధః ప్రతి విప్రాసో మతిభిర్గృణన్తః
ఉషా యాతి జ్యోతిషా బాధమానా విశ్వా తమాంసి
దురితాప దేవీ ॥ 2 ॥

ఋషులు యాగగుండాల నుండి ప్రజ్వరిల్లుతున్న అగ్ని మరింత ఉద్దీపమౌతున్నది. పురోహితులు అందమైన స్తుతులతో ఉషాదేవిని కీర్తిస్తున్నారు. ఆమె స్వయం ప్రకాశంతో అంధకారాన్ని యావత్తు పారద్రోలి పాపాలను దూరం చేస్తూ వస్తున్నది.

ఏతా ఉ త్యాః ప్రత్యదృశ్రన్ పురస్తాజ్జ్యోతిర్యచ్ఛన్తీరుషసో
విభాతీః అజీజనన్ సూర్యం యజ్ఞమగ్నిమపాచీనం తమో
అగాదజుష్టమ్ ॥ 3 ॥

ఉదయిస్తున్న ఉషాదేవి తేజోకిరణాలు తూర్పుదిక్కున కనబడు తున్నాయి. అవి సూర్యుని, యాగాలను, అగ్నిని పరిపుష్టం చేస్తాయి. గాఢాంధకారాన్ని పలాయనం చేస్తాయి.

అచేతి దివో దుహితా మఘోనీ విశ్వే పశ్యన్త్యుషసం విభాతీమ్ ॥
ఆస్థాద్ రథం స్వధయా యుజ్యమానమా యమశ్వాసః సుయుజో
వహన్తి ॥ 4 ॥

ప్రకాశమైన దివి తనయ సమస్తాన్ని ప్రకాశిస్తున్న ఆ ఉషా దేవిని ఎల్లరూ చూస్తున్నారు. గుర్రాలు పూని వున్న స్వీయ మహిమాన్వితమైన ఆమె రథం వస్తూ వున్నది.

ప్రతి త్వాద్య సుమనసో బుధన్త ఉ_స్మాకాసో మఘవానో వయం చ

తిల్విలాయధ్వముషసో విభాతీర్యూయం పాత స్వస్తిభిః

సదా నః ||| 5 |||

ఉషాదేవీ !! నిన్ను మేము, మాకు చెందిన వారమూ సుమనస్కులమై, హృదయపూరితులమై మేల్కొలుపుతున్నాము. మంచు బిందువులతో భూమిని పరిపుష్టం గావించు. దేవతలారా !! మీరు ఎల్లప్పుడు మమ్ములను శ్రేయస్సులతో బలపరచండి.

ఋగ్వేదమందు ... రాత్రిసూక్తమ్

ఓం రాత్రీ వ్యఖ్యదాయతీ పురుత్రా దేవ్య (క్ష) క్షభిః

విశ్వా అధి శ్రియోఽధిత ||| 1 |||

రాత్రిదేవి ప్రసన్నురాలవుతుంది. నక్షత్రాలైన తన కళ్లతో ఆమె సకలమూ వీక్షిస్తుంది. సమస్త మహిమలు, శ్రేష్ఠతలు గల రాణిగా ఆమె విరాజిల్లుతుంది.

ఓర్వప్రా అమర్త్యా నివతో దేవ్యు(ద్వ)ద్వతః

జ్యోతిషా బాధతే తమః ||| 2 |||

అవినాశియైన ఆ దేవి అధోముఖంగా, ఊర్ధ్వముఖంగా సర్వత్రా వ్యాపించి ఉంది. ఆమె ప్రకాశంతో చీకటిని నాశనము చేస్తుంది.

నిరు స్వసారమస్కృతోషసం దేవ్యాయతీ ||

అపేదు హాసతే తమః ||| 3 |||

వస్తూ వస్తూ ఆ రాత్రిదేవి తన సోదరియైన ఉషాదేవిని యథాస్థానంతో ఉంచుతుంది. అందుచేత చీకటి తానుగానే తొలగి పోతుంది.

సా నో అద్య యస్యా వయం ని తే యామన్నవిక్ష్మహి ||

వృక్షే న వసతిం వయః ||| 4 |||

రాత్రీదేవి ఈ రోజు మనకు ప్రసన్నమవుగాక! పక్షులు చెట్లలోని గూళ్లకు తిరిగిపోయేటట్లు, ఆమె రాక కారణంగా మేము ఇళ్లకు తిరో ముఖం పడతాయి.

ని గ్రామాసో అవిక్షత ని పద్వంతో ని పక్షిణః

ని శ్యేనాసశ్చిదర్థిన ః ॥ 5 ॥

మనుష్యులు ఇళ్లకు తిరిగి వచ్చేశారు. మృగాలు తిరిగి వచ్చాయి. పక్షులు తిరిగి వచ్చేశాయి. గ్రద్దలు తిరిగివచ్చాయి. ప్రయాణీకులు కూడ విశ్రాంతిలో మునిగిపోయారు.

యావయా వృక్య (అం) వృకం యవయస్తేనమూర్మ్యే

అథా నః సుతరా భవ ॥ 6 ॥

రాత్రీదేవీ! ఆడ తోడేలు, మగ తోడేలు, దొంగ మా దరికి రాకుండా తరిమికొట్టు. మమ్మల్ని దేదీప్యమాన భువనాలకు తీసుకెళ్లు.

ఉపమా పేపిశత్తమః కృష్ణం వ్యక్తమస్థిత ।

ఉష ఋణేవ యాతయ ॥ 7 ॥

ఉషాదేవీ ! ఎల్లెడల వ్యాపించీ అన్నిటిని మరుగు చేయగల గాఢాంధకారం సమీపిస్తూన్నది. అది నన్ను సమీపించకుండా చేయి. సంపదనిచ్చి అప్పు నుండి విముక్తుని చేసేట్లు మమ్మల్ని అజ్ఞానాంధ కారం నుండి విముక్తులను గావించు.

ఉప తే గా ఇవాకరం వృణీష్వ దుహితర్దివ ః ।

రాత్రిస్తోమం న జిగ్యుషే ॥

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

దివి పుత్రీ ! గోవు పాలు ఇచ్చేటట్లు మేము నీ దరిచేరి యీ స్తుతిని సమర్పిస్తున్నాము; స్వీకరించు. రాత్రీదేవీ ! ఈ ప్రార్థనను మా కోసం నెరవేర్చు.

○○○

మా ప్రచురణలు

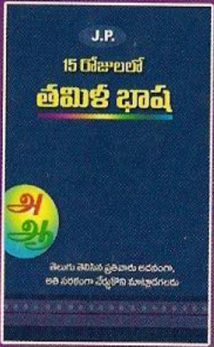

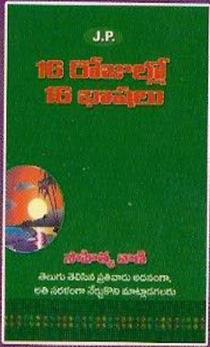

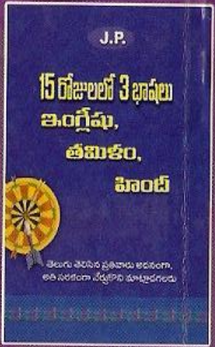

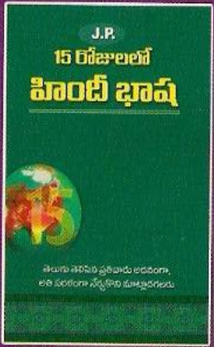

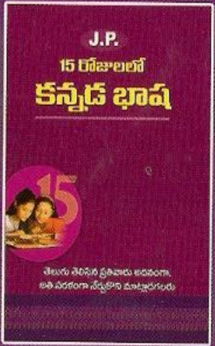

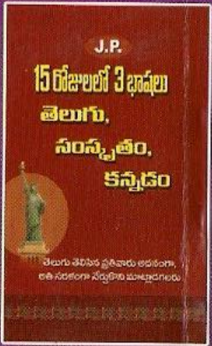

జె.పి. పబ్లికేషన్స్
గాంధీనగర్, విజయవాడ-3.